

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ**

**SİYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTLERİNDEKİ
BİREYSEL NARSİZM ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur ŞEN

Enstitü Anabilim Dalı : İşletme

Enstitü Bilim Dalı :Yönetim ve Organizasyon

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hatice SARIALTIN

TEMMUZ – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ

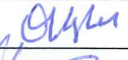
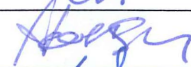

SIYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTLERİNDEKİ
BİREYSEL NARSİZM ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur ŞEN

Enstitü Anabilim Dalı : İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Yönetim ve Organizasyon

“Bu tez 25/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Osman USLU	BAŞARILI	
Dr. Öğr. Üyesi Hatice SARIALIN	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Kamil TAŞKIN	Basarılı	

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Onur ŞEN
Öğrenci Numarası	:	Y166004002
Enstitü Anabilim Dalı	:	İşletme
Enstitü Bilim Dalı	:	Yönetim ve Organizasyon
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerindeki Bireysel Narsizm Üzerine Bir Araştırma
Benzerlik Oranı	:	% 8

İŞLETME ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

10/07/2019

İmza

Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere gsbttez@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

...../...../20.....
İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Hatice SARIALTIN

Tarih:10/07/2019

İmza:

KABUL EDİLMİŞTİR

REDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Bu çalışma boyunca bana sunduğu tüm imkân ve yardımlarından dolayı tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hatice SARIALTIN hocama, değerli desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Hasan TUTAR ve Dr. Öğr. Üyesi Osman USLU hocalarıma, arkadaşlarım Meryem ÇAMLI, Ö. Faruk HARBİ, S. Oktay EVRAN, Merve ŞİMŞEK, Canan AYDOĞDU, K. Kaan SARIOĞLU, Zeynep KALIN 'a ve bu günlere gelmemde en büyük emeğe sahip olan değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Onur ŞEN

25.07.2019

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: NARSİZM KAVRAMI	4
1.1. Narsizm Tanımları	4
1.1.1. Narsistik Kişiliğin Özellikleri.....	5
1.1.2. Narsizmin Boyutları.....	5
1.1.3. Aile, İş ve Sosyal Yaşamda Narsizm.....	6
1.1.4. Narsizm ve Kültürel Yapı	9
1.2. Narsizmin Sınıflandırılması	10
1.2.1. Normal Narsizm.....	11
1.2.2. Patolojik Narsizm	11
1.2.3. Kişilik ve Narsizm	12
1.3. Narsizm Süreci ve Benlik Kavramı.....	13
1.4. Örgütlerde Narsizm.....	15
1.5. Bireysel Narsistik Savunma Mekanizmaları.....	17
1.5.1. Yansıtma (Projeksiyon)	20
1.5.2. Kendine Yansıtma (İntrojeksiyon).....	22
1.5.3. İnkâr (Yadsıma)	22
1.5.4. Mantığa Büründürme (Rasyonalizasyon)	23
1.5.5. İdealleştirme.....	24
1.5.6. Fantezi.....	26
1.5.7. Bölünme.....	26
1.5.8. Yansıtımlı Özdeşim.....	27
1.6. Toplum İçin Bir Uyarı : Narsizm.....	28

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE SİYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTLERİ.....	30
2.1. Türkiye’de Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerinde Durum Analizi	30
2.2. 1982 Anayasasına Göre Parti Üyeliği	32
2.3. Siyasi Partilerin Tüzüklerinde Parti Genç Üyelikleri ve Parti Gençlik Kolları	32
2.3.1. AK Parti Tüzüğünde Gençlerin Parti Üyeliği ve Gençlik Kolları	32
2.3.2. CHP Parti Üyeliği ve Gençlik Kolları	33
2.3.3. MHP Gençlik Kolları Yönetmeliği.....	35
BÖLÜM 3: BİREYSEL NARSİZMİN SİYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTÜ ÜYELERİ DÜZEYİNDE ARAŞTIRILMASI	36
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	36
3.2. Araştırmanın Kapsam ve Kısıtları.....	37
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	37
3.3.1. Evren ve Örneklem	37
3.3.2. Narsisistik Kişilik Envanteri	37
3.3.3. Araştırmada Kullanılan Analizler	39
3.4. Araştırmanın Hipotezleri.....	40
3.5. Araştırmanın Bulguları.....	40
3.5.1. Ölçek Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizleri.....	40
3.5.1.1. Geçerlilik Analizi	40
3.5.1.2. Güvenirlilik Analizi.....	41
3.5.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	41
3.6. Siyasi Parti Gençlik Örgütü Üyelerinin Demografik ve Partiye Dair Düşüncelerine Göre Bireysel Narsizm Düzeyinin İncelenmesi	47
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
KAYNAKÇA	64
EKLER.....	71
ÖZGEÇMİŞ.....	74

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Ölçek Güvenirlik Analizi.....	41
Tablo 2 : Demografik Özellikler Tablosu	43
Tablo 3 : Parti Gençlik Örgütlerine Katılım Yılı Tablosu	43
Tablo 4 : Parti Gençlik Örgütlerine Katılım Sayısı.....	44
Tablo 5 : Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanterine Verdiği Yanıtlar	45
Tablo 8 : Siyasi Parti ve K. Narsizm Levene Testi	49
Tablo 9 : Siyasi Parti ve B. Narsizm ANOVA testi	49
Tablo 10 : Siyasi Parti ve B. Narsizm Boyutlar Tablosu	50
Tablo 11 : Siyasi Parti Üyeleri ve Cinsiyet Levene Testi	51
Tablo 12 : Siyasi Parti Üyeleri Cinsiyet - B.narsizm T-test Tablosu.....	51
Tablo 13 : Siyasi Parti Cinsiyet-B. Narsizm Boyutlar Tablosu	52
Tablo 14 : Yaş Değişkeni-B.narsizm Levene Tablosu.....	52
Tablo 15 : Yaş Değişkeni-B.narsizm Tek Yönlü ANOVA Testi.....	52
Tablo 16 : Eğitim Durumu- B.narsizm Levene Tablosu.....	53
Tablo 17 : Eğitim Durumu ve B.Narsizm Tek Yönlü ANOVA Tablosu.....	53
Tablo 18 : Eğitim Durumu ve B.Narsizm Boyutlar Tablosu	54
Tablo 19 : Örgütte Bulunma Yılı- B.Narsizm Levene Tablosu	55
Tablo 20 : Örgütte Bulunma Yılı- B.narsizm Tek Yönlü ANOVA Tablosu	55
Tablo 21 : Örgütte Bulunma Yılı- B.narsizm Boyutlar Tablosu.....	56
Tablo 22 : Üye Sayısı- B. Narsizm Levene Tablosu.....	56
Tablo 23 : Üye Sayısı- B. Narsizm Bağımsız Gruplar T-test Tablosu.....	57
Tablo 24 : Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm Levene Testi.....	57
Tablo 25 : Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm T-Testi.....	57
Tablo 26 : Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm Boyutlar Tablosu.....	58
Tablo 27 : Hipotezlerin Kabul veya Ret Durumlarını Gösterir Tablo	59

Tezin Başlığı: Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerindeki Bireysel Narsizm Üzerine Bir Araştırma

Tezin Yazarı: Onur ŞEN

Danışman: Dr. Öğr.Üyesi Hatice SARIALTIN

Kabul Tarihi: 25 Temmuz 2019

Sayfa Sayısı:v (Ön kısım) + 79 (Tez) +2 (Ek)

Anabilim Dalı: İşletme

Bilim Dalı: Yönetim ve Organizasyon

Narsizm kavramı 1980’li yıllardan itibaren psikoloji literatüründe en çok çalışılan konulardan biri olmuştur. Narsistik kişilik özelliklerinin görülür olması toplum ve kurumlarda tecrübe edilmesi bireysel ve örgütsel düzeyde olumsuzluklara sebep verebilmektedir. Ülkemizde popülaritesi yüksek ve kitleleri harekete geçirebilme potansiyeline sahip siyasi alanın, psikolojik ve kültürel özellikleri ile birey, örgüt ve toplum istikametindeki etkileri bireysel narsizm özelinde araştırma konusu yapılmıştır. Bu çalışmayla literatürde incelenen bireysel narsizmden yola çıkılarak siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerindeki bireysel narsizm düzeyleri incelenmiş ve siyasi partilerin gençlik örgütlerinde bireysel narsizm eğilimlerine ilişkin çıkarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Bu gaye ile çalışmada siyasi partilerin gençlik örgütlerindeki bireylerin narsizm düzeylerinin demografik ve üyelerin örgüte ilişkin değerlendirmelerine göre incelenmesi hedeflenmiş, söz konusu amaca yönelik nicel bir araştırma tasarlanmıştır. Sakarya ve Kocaeli illeriyle sınırlandırılan çalışmada, araştırmalarda sıklıkla tercih edilen, Ames, Anderson, Rose tarafından geliştirilen (2006) ve Atay tarafından Türkçeye standardizasyonu yapılan (2009) narsistik kişilik envanterinden faydalanılmış, kolayda örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara 350 adet anket dağıtılmış, 324 adet geçerli anket çalışmaya dahil edilmiş ve analizleri yapılmıştır.

Araştırma amacına ulaşmak üzere tek yönlü ANOVA testi ve bağımsız gruplar T-testinden faydalanılmıştır. Araştırma bulgularına göre siyasi partilerin gençlik örgütleri üyelerinde narsizm özellikleri bulunduğu, bulunan narsistik durumların farklı alt boyut özellikleriyle gerçekleştiği, bununla birlikte narsistik özelliklerin partiler düzeyinde de anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerine uygulanan anket çalışmasından elde edilen veriler ile üyelerin bireysel narsizm özelliği gösterdiği durumlar, sınanan hipotezler ve analizler doğrultusunda çoğunlukla üstünlük, sömürücülük ve teşhircilik alt boyutlarında tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Narsizm, Siyasi Parti, Gençlik Örgütleri

Title of Thesis: A Research on Individual Narcissism in Youth Organizations of Political Parties

Author of Thesis: Onur ŞEN   **Supervisor:** Assist. Prof. Hatice SARIALTIN

Accepted Date: 25 July 2019   **Number of Pages:** v(pretext) +79 (main body)+
2 (app)

Department: Business Administration   **Subfield:** Management and Organization

The concept of narcissism has been one of the most studied topics in psychology literature since the 1980s. The fact that narcissistic personality traits are seen and experienced in societies and institutions may cause negative effects on individual and organizational levels. Psychological and cultural characteristics of the political field which has a high popularity in our country and which has the potential to mobilize the masses, and their effects on the individual, organization and society direction have been investigated in the context of individual narcissism. In this study, the individual narcissism levels of the political parties in the youth organization members of the political parties are examined and the inferences about the individual narcissism tendencies of the political parties in the youth organizations are tried to be made. The aim of this study was to investigate the narcissism levels of individuals in youth organizations of political parties according to demographic and members' evaluations of the organization, and a quantitative study was designed for this purpose. In the study, which was limited to Sakarya and Kocaeli provinces, the narcissistic personality inventory, which was developed by Ames, Anderson, Rose (2006) and standardized to Turkish by Atay (2009), was used in the studies. Within the scope of the research, 350 questionnaires were distributed to the participants, 324 valid questionnaires were included in the study and analyzed.

One-way ANOVA test and independent groups T-test were used to reach the research aim. According to the findings of the research, it was found that the narcissistic features of the members of the youth parties of the political parties, narcissistic situations were realized with different sub-dimension features, however, the narcissistic features also showed significant differences at the level of the parties. The data obtained from the surveys applied to the members of the youth organizations of political parties and the situations in which the members showed individual narcissism characteristics were mostly determined in the sub-dimensions of superiority, exploitation and exhibitionism in line with the hypotheses and analyzes tested.

Keywords: Narcissism, Political, Youth Organizations

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Narsizm kavramının sözcük anlamı araştırıldığında kavramın, bireyin kendisine cinsel arzu duyması, kendine âşık olma, kendini büyük görme gibi anlamları olduğu görülmüş, buna ek olarak Yunan mitolojisinden esinlenen bir takım hikâye ve anlatımlar narsizm kavramının oluşumunu ve değerlendirme sürecini etkilemiştir. Anlatıma göre Yunan genci kendi simasını gölün üzerindeki yansından görür ve kendisine sarılmak isterken boğularak can verir. Buradan hareketle narsizm kavramı bireyin kendisine karşı olan heyecan ve yüksek ilgisi olarak tanımlanmış ve araştırmalara konu olmuştur (Seward, 2007). Narsizm kavramının üzerinde durulması gereken en önemli özelliği esasında selfin (Dış çevreden ayrı olarak yaşanan, hissedilen fiziksel ve ruhsal bütün bir birey-benlik) abartılarak öne çıkarılması bununla birlikte başkalarına olan ilginin yitirilmesidir. Araştırmalara konu olan haliyle narsizmin normal ve patolojik olarak incelendiği görülmüştür. Birey bir bakıma bazı durum ve zamanlarda kendisine âşık olabilmekte, diğerlerinin de bu duruma katılmasını kendisine hak vermesini bekleyebilmektedir. Bu durum benliğe karşı aşırı hassasiyet doğurabilmekte ve psikiyatrik seviyeye kadar ilerleyen haliyle patolojik bir vakaya dönüşebilmektedir (Seward, 2007). Narsizmin patolojik yanını tecrübe edenler kendilerini büyük göstermekle birlikte esasında kendilerini sevmemekte buna ek olarak kendilerini küçük görmektedirler. Kernberg'in araştırmasında patolojik narsistlerin ana hareket noktasının bireyin kendini abartılı sevmekten ziyade, kendisinden nefret etmesinin olduğunu belirtmiştir. Normal narsizm ise narsistik özelliklerin içselleştirilmesi, içe dönük tutulmasıdır (Kernberg, 1975). Araştırmada siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeylerinin ölçülmesi ve siyasi partilerin gençlik örgütlerinde bireysel narsizm eğilimlerine ilişkin çıkarımların ortaya koyulması amaçlanmaktadır buradan hareketle araştırma soruları geliştirilmiştir.

Araştırmanın ana sorusu:

a) Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm seviyeleri ne düzeydedir?

Araştırma ana sorusundan hareketle alt sorular geliştirilmiştir

1- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizmin alt boyutları açısından eğilim farklılığı var mıdır ?

2- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimleri üyelerin demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

3- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimleri üyelerin mensup olduğu örgütlere ilişkin görüşlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmada 1. Bölüm ile narsizm kavramı araştırmaları ve bireye etkileri konusunda tanım ve değerlendirmelerin üzerinde durularak narsistik özellikler irdelenmekte, özelliklerin tespiti ve analizi için kullanılan araçlar ile bireyin çevresine etkileri vurgulanmakta, narsistik savunma mekanizmaları ve narsistik tepkiler üzerine değerlendirmelerde bulunmaktadır. 2. Bölüm ile siyasi partilerin gençlik örgütlerinin durumu konunun bütünlüğü korunarak tespit edilmiş, örnek olarak AKP, CHP ve MHP tüzüklerinde yer alan gençlik kollarının partiler nezdinde ki yeri değerlendirilmiştir. 3. Bölümde bireysel narsizmin siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerindeki durumunu ortaya koymak, boyut ve düzeylerini tespit etmek amacıyla Sakarya ve Kocaeli illeri çerçevesinde yapılan ampirik araştırma ile ilgili veriler tablolştırılmış, SPSS programı kullanılarak mevcut veriler ilgili analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. 4. ve çalışmanın son bölümü olan sonuç ve öneriler kısmında araştırma kapsamında elde edilen veri ve analizlerin yorumlaması yapılarak, bireysel narsizmin siyasi partilerde hangi boyut ve değişkenlerde görüldüğünün üzerinde durulmuş, çalışmanın ileri süreç ve farklı düzeylerde değerlendirilmesi için öneriler ile sonuçlandırılmıştır.

Araştırmanın Önemi:

Ülkemizde siyasi alan oldukça popüler aynı zamanda kitleleri harekete geçirebilecek düzeydedir. Söz konusu partilerin organlarından olan gençlik örgütlerinin faaliyetleri toplumun her kesiminden bireylere ulaşma potansiyeline sahiptir. Narsizm konusuyla ilgili olarak literatürde 80'li yıllardan itibaren çalışmalar artmış ve psikolojik problemlerin bireylerin davranışlarına, çevresine etkileri incelenmiştir fakat literatürde özellikle siyasi partiler düzleminde narsizmi konu alan çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Siyasi alanın ülkemizdeki popüleritesi göz önüne alındığında örgütlerin içerisindeki narsistik bireylerin karar mekanizmalarında ve faaliyetler içerisinde bulunmaları partiler nezdinde ve topluma sirayeti noktasında araştırmayı konu düzeyinde önemli hale getirmektedir.

Araştırmanın Amacı:

Araştırma konusu kapsamında yapılan literatür değerlendirmesi Sakarya ve Kocaeli ili çerçevesindeki ampirik çalışmayla siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin narsizm düzeyi analiz edilerek, bireysel narsizm eğilimlerine ilişkin çıkarımların elde edilmesi amaçlanmaktadır. Buradan hareketle siyasi partilerdeki narsizm durumu yöneticilerle paylaşılarak bireysel narsizmin parti ve toplumsal düzeyde potansiyel etkilerinin kurumlara sunulması planlanmaktadır.

Araştırma amacından hareketle alt amaçlar geliştirilmiştir:

1- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerini analiz etmek, eğilim farklılıklarını ortaya koymak.

2- Narsizm eğilimi görülen siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin narsizmin hangi alt boyut/boyutlarından kaynaklandığını analiz etmek, boyutlar arası farklılıkları ortaya koymak.

3- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerini üyelerin demografik özelliklerine göre analiz etmek, eğilim farklılıklarını ortaya koymak.

4- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerini üyelerin bulunduğu örgüte ilişkin görüşlerine göre analiz etmek, eğilim farklılıklarını ortaya koymak.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Kocaeli ve Sakarya illeri ile sınırlandırılan araştırma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni siyasi partilerin gençlik örgütü üyeleri örnekleme ise Sakarya ve Kocaeli illerinde faaliyet gösteren siyasi partilerin gençlik örgütü üyeleridir. Veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Bireysel narsizmin ölçülmesi amacıyla narsistik çalışmalarda sıklıkla kullanılan narsistik kişilik envanterinden yararlanılmış anket üzerinden elde edilen veriler tanımlayıcı analiz, tek yönlü ANOVA testi ve bağımsız gruplar T-testi ile analiz edilmiştir. Analizden elde edilen sonuçlar tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Son olarak araştırma kısmında katılımcılardan siyasi bir araştırma üzerinde veriler toplamak zorlu bir süreç yaşanmasına sebep olmuştur. Katılımcılar anket soruları ve ifadeler üzerine sorular sorma ihtiyacı hissetmişle

BÖLÜM 1: NARSİZM KAVRAMI

Narsizmin kavram ve sirayet ettiği çeşitli alanlar özelinde araştırmacılar tarafından farklı tanımları yapılmıştır. Birçok alt alana ayrılması ve konunun bütünlüğünün korunması açısından temel kabul edilen, araştırma derinliğine uygun kavram tanımları ele alınmıştır.

1.1. Narsizm Tanımları

Narsizm öz tanımıyla kişinin kendini yüksekte görme, çevre ile ilişkilerinde duygudaşlık ilişkisinden yoksun sürekli kabul görme ve hayranlık beklentisi içerisinde olma özelliklerini taşıyan bir duygu durum ve kişisel bozukluk sayılabilmektedir (Masterson, 2006).

Kavramın bahsedildiği üzere birçok benzer aynı zamanda alanlara dağılmış haliyle özel tanımları yapılabilmektedir. Bir başka tanıma göre bireysel bir duygu durum hali olarak aksedilmesi aynı zamanda da çevresini de etkileyebilmesi dolayısıyla kavram farklılıklar derecesinden önem arz etmektedir. Narsizm, kişinin dünyanın kendi etrafında hareket ettiğini zannettiği, ben merkezci yaygın bir düşünce ve empati noksanlığı olarak kabul gören bir duygu durum vaziyeti ve bozukluğudur (Ozan, 2008).

Narsizmin doğuşu ve tarihsel açıdan incelemesine bakmamız, yukarıda tanımlanan kavram ve özellikleriyle değerlendirme açısından faydalı olacaktır. Narsizm kavramının araştırmalarda Yunan mitolojisinden kaynaklandığı açıklanmıştır. Şöyle ki; Yunan efsaneleri ve mitolojilerde anlatıldığı üzere Narcissus göl kenarında gezerken suyun yansısıyla kendini gören ve kendine âşık olan bir kişidir ve o, bu yansıma sarılırken suda boğulur (İlkay, 2002). Narsizm kavramı da buradan hareketle bireyin kendine hayranlığı ve kendine olan cinsel isteği olarak tanımlanmıştır (Dorland, 1986).

Psikoloji alanı özelinde yapılan çalışmalara göre narsizm konusu son 30 yılda en fazla işlenen konu olarak vurgulanmaktadır (Ozan, 2008). Narsizmin bireysel ve toplumsal etkilerinin olduğunu düşündüğümüzde bu durum bir duygu durum bozukluğundan öte, bireyden topluma çok önemli bir hale gelmektedir.

1.1.1. Narsistik Kişiliğin Özellikleri

Narsist bireyin gerçeklikten ayrı olarak düşünülebilen farklı bir dünyası olabilmektedir. Şöyle ki; kendilerini olduklarından daha iyi, başarılı, mükemmel vb. gören gerçekdışı bir zihin sahneleri vardır, bu sahne gün içerisinde yaşanan tehlikeli bir durumda savunma olarak geliştirilebilmektedir (Bolat, 2016).

Narsist kişiler dış dünyayı farklı şekilde tanımlayabilmektedirler. Onlar çok fazla iletişim düşkünü değillerdir. Buldukları konum ve sosyal çevrede iletişimden kaçınabilirler. Sadece kendi iç dünyalarında yaşadıklarına güvenir ve o iç dünyadaki yargılarıyla hareket etmeye çalışırlar (Freud, 1964). Narsisizm kavramı, kişilik yapılanmasını ve psikopatolojiyi anlamadaki rolü fark edildikçe, narsizme olan ilgi giderek artmaktadır. Bu ilgi, klinik psikolojiyi, psikiyatriyi ve hatta toplumbilimlerini de içine almaktadır (Kızıltan, 2000: 2).

Narsist birey etkileşimde olduğu insanları kendinden aşağıda görür bir hedef edindiği takdirde kişileri bu hedefe ulaşmada bir araç olarak kullanmaktan çekinmez ve bunu kendi iç dünyasında tutarlı açıklamalar yaparak gerçekleştirir. Narsistik bireylerin sosyal becerilerinin ve duygudaşlık yeteneklerinin çok fazla olmadığını düşündüğümüzde diğer bireylerle olan etkileşimler bir çıkara dayalı veya çıkar birliğine dayalı olabilir. O ulaşılması mümkün olmayan bir kişiliktir. İletişim içinde olduğu kişileri etkileyememesi veyahut amacına ulaşmaması halinde kendini kötü hisseder ve bu durumun sebebinin karşısındaki kişi veya kişiler olduğunu da içselleştirerek kendine savunma yapar. Bahsedildiği üzere narsist kişiliğin iç dünyası yoğun ve karmaşık duygulardan oluşmaktadır. Bu oluşumların ana konusu pozitif yönüyle yine kendisidir.

Narsistik kişiliğe sahip olan bireylerin iş tatmini ve hırsı diğerlerine nazaran daha yüksek olabilmektedir. Yapılan araştırmalara göre liderlik ve motivasyon konularında iç dünyalarında yaşadıkları duygu durum bozukluklarına tezat olarak olumlu yönde hareket etmektedirler (Bolat, 2016).

1.1.2. Narsizmin Boyutları

Emmons'un (1987) yapmış olduğu çalışmaya göre narsizm 4 farklı boyutta incelenmiştir. Bunlar; liderlik, kendine hayranlık, kendini büyük görmek, hak elde etmek olarak tanımlanmıştır. Bu boyutlar Raskin ve Terry (1988)'nin yapmış olduğu çalışmalarda yeterli görülmemiş ve narsizm boyutları araştırmacılar tarafından 7 ye çıkarılmıştır.

Narzim boyutlarını Raskin ve Terry'nin çalışmalarından hareketle aşağıdaki gibi açıklayabiliriz.

- Otorite: Hükmetmek, söz geçerliliği, önemlilik, haklılık,
- Teşhircilik: Duygu durumlarını kontrol edememe, gösteriş merakı,
- Sömürücülük: Uyum göstermeme, hasetlik etmek, diğer bireylere karşı hoşnutsuzluk,
- Hak iddia Etme: Empati eksikliği,
- Kendine Yeterlilik: Bağımlı olmama, söz geçerlilik, başarı isteği,
- Üstünlük: Diğer bireylerin aleyhine kendini yukarıda görmek,
- Kendini Beğenmek: diğer bireylerin narsist kişiye hayran oluşu ve birey tarafından bu durumun içselleştirilmesi (Raskin ve Howard, 1988).

Narsist kişilerde yukarıda sayılan boyutlardan her birinin derecesi farklı olabilmektedir. Bunun sonucunda günlük hayatımızda iş yaşamımızda çevremizde farklı özelliklere sahipmiş gibi görünen bireylerin narsist özellikler sergilediğini görmek olasıdır (Atay, 2010).

1.1.3. Aile, İş ve Sosyal Yaşamda Narsizm

Narsist kişiliğin meydana çıkma sebepleri arasında, birbirlerine karşı tezat davranış içerisinde bulunan ve bunu sergilemekten kaçınmayan anne – baba yer almaktadır. Ebeveynlerden biri çocuğun istek ve ihtiyaçlarının hayati öneme sahip olduğunu vurgulayarak gerekli yönlendirme girişimini çocuğa karşı yapmazken, diğeri çocuğun isteklerine her zaman karşı, ciddi, sert ve yönlendirici bir tavır takınmaktadır. Özetle narsizmin kaynaklarından birini çocuk açısından hissen boşluk ve üzüntü ile rahat ve özgürlük yanlısı tavrın birleşim karmaşıklığı oluşturmaktadır (Hasanoğlu, 2013).

Narsist bireylerin çocukluk dönemlerinde aile ve yakın ilişkiler kurduğu diğer kişiler ile tecrübe ettikleri olumsuz hatıralar doğrudan iş yaşamı ve sosyal hayatlarına aksetmektedir. Böylelikle çevrelerindeki diğer insanlar tarafından önemsenip önemsenmediğini, takdir edilip edilmediğini sorgulama eğilimi baş gösterir. Bu tutum hali narsist bireyde sürekli bir duygusal karmaşa haline dönüşür ve bireyin yukarıda narsist boyutlar kapsamında sayılan özelliklerinin derecesine etki ederler. Çevrelerindeki diğer bireylerden pozitif geri dönüşler almak maksadı ile iletişimlerini

bilfiil baskı altında tutarlar, aile yaşamı ve yetişme/çocukluk dönemlerindeki tecrübeler diğer bireyleri gerçek manada sevmeme, umursamama ve kendilerini yukarda görme şeklinde netice ile son bulmaktadır (Morf, 2000).

Narsist kişiliğe sahip olan bireylerin yakın veya dolaylı ilişkilerinin bulunduğu diğer bireyleri hedeflerine ulaşmada bir basamak olarak görmeleri,olumlu ve gerçek etkileşimler kurmalarına mani olmaktadır (Elliot, 2001).

İş ve sosyal hayatlarında iletişim halinde olmak yerine sürekli karşı taraf aleyhine avantaj kazanma edasıyla hareket eden narsistler sosyal çevrelerinde bulunan bir kişi tarafından kendilerinden daha başarısız veyahut kıdemsiz bir kişi ile kıyaslanmaktan zevk alırlar. Tersi durumda ise, yani kendilerinden yüksek veya aynı düzeyde biriyle mukayese edildiği takdirde hasmane duyguları artar (Bogard, 2004). Yapılan araştırmalar narsistlerin iş hayatında meşakkatli ve stresli görevleri kabul etmekte istekli ve gerçekleştirmede diğerlerine nazaran daha başarılı oldukları görülmüştür. Bir başka ifadeyle narsistler, iş hayatında önemli görevlerde iş bitiricidirler ve fark edilmek isterler bundan dolayı kendilerine uygun yüksek profilli yani başarının veyahut başarısızlığın sonuçlarının büyük olduğu işlerde görev almak istemektedirler. Wallance'ın yaptığı araştırmaya göre, narsistlerin kendilerine duydukları güven ve tanınma uğraşı başarılı olamama ihtimalinden daha yüksek mertebededir. Daha alt düzeyde narsist davranış gösteren, narsist boyut dereceleri görece düşük olan bireylerde ise bu durum farklılaşmakta ve başarılı olamama hali güven ve tanınma uğraşından daha yüksekte olmaktadır (Wallace, 2002).

Esasında narsist bireyin stresli görevleri başarılı bir şekilde gerçekleştirme kabiliyeti toplamda işletme ve örgüt başarısına da olumlu yönde sirayet edebilmekle birlikte, başarısızlık durumunda karşılaşılan sonuçlar ve değerlendirmeler nihayetinde narsist bireyin hasmane tutum sergilemesine ya da iç dünyasında sahnelenen gerçek dışı ortamda defalarca işlenmesine neden olacaktır. Bu tutum işletme yöneticisi için öngörülemez ve risklidir. Buradan hareketle işe alım süreçlerinde başvuru kişilik envanter testlerinin öneminin yadsınamaz olduğunu söyleyebiliriz. Ölçüsüz bir başarının veya başarısızlık durumunun örgüt açısında hayati öneme haiz olması dolayısıyla narsist kişilik sergileyen bireylerin görevlendirmesinde özellikle dikkat etmek yerinde ve makul bir seçenek olacaktır (Yavuz, 2007).

Farklı sosyokültürel alanlardan ve farklı karakterlerden birçok kişiyi genelleyebiliriz ki aile yaşamı ve bireyin yetişme/büyüme sürecinin, iş ve sosyal hayat dâhilinde, kişinin gelecekte karşılaşacağı hallere karşı tutumunda belirleyici kriterlerden birini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar aile, çevre ve öğrenim kurumlarının bireyin karakter ve kişilik oluşumunda ana etkiyi oluşturduklarını göstermektedir (Masterson, 2006).

Buradan hareketle narsist bireyi kişilik ve karakter oluşum sürecinde ayrı bir yere koymamız gerekmektedir. Şöyle ki, yapılan araştırmalar bireyde narsistik özelliklerin genç erişkinlik döneminde başladığını ortaya koymaktadır. Erişkinlik öncesi aile, okul gibi alanların kişilik oluşumunda ne derece önem taşıdığını belirttiğimiz üzere toplum ve birey özelinde narsist kişiliğe meyil gösteren bireylerin saptanması saptanan verilerin uzmanlar tarafından yorumlanması önem taşımaktadır.

Ebeveynlerin yetişme çağındaki olan çocuk üzerinde bir başka olumsuz etkisi de hedef koymada çocuğun üzerine fazla yük bindirilmesidir. Çocuk kendisini üstesinden gelemeyeceği birçok meşakkatli konu içerisinde bulur. Çocuktan istenen üst plan ebeveynler tarafından çizilmiş olmakla birlikte, bir proje gibi sonuçlandırılması beklenmektedir. Akabinde yetişme-ergen dönemlerini yaşamakta olan çocuk kendisi gibi olmak yerine bir başkası gibi görünür. Bu durum bir süreçtir ve sancılı sürecin başından itibaren çocuk ile birlikte yaşar. Beklentiler ve yapılması istenen görevler çocuğu olduğundan farklı güçlü, başarılı, kendinden emin bir tavır almaya iter. Diğer yandan çocuğun aile bireyleri tarafından çevresine ve kendine karşı olduğundan daha üstün bir ifadeyle anlatılması, amiyane tabiri ile pohpohlanması çocukta abartılı bir özgüvene ve empati yoksunluğuna sebep olmaktadır (Tarhan, 2012 : 35).

Ebeveynlerin, ders başarısı veya sosyal başarının çocuğun övülmesinden kaynaklandığını zannetmesi büyük bir yanıltır. Bu şekilde kültürel narsizmin varoluşu gerçekleşmektedir (Twenge & Campbell, 2010).

Küçüklüğünden itibaren alınan çeşitli hediyeler, çocuğun eşsiz, biricik olduğunu hissettiren teknolojik aletler, olduğundan daha farklı görünmesini sağlayan ve bir etiket gibi çocuğa yapıştırılan post modern markaların ürünleri, anlatıldığı üzere bir narsist etkendir (Twenge & Campbell, 2010).

1.1.4. Narsizm ve Kültürel Yapı

Kültür, zihinsel veya genetik değil bireyin doğumundan sonra yaşam boyu edindiği bilgi ve alışkanlardır. Kültür kavramı gelenek görenekleri çağrıştırır ama bundan büyüktür. Görenekleri çağrıştırmasının ana sebebi kültürün sürekli ve değişken olmasıdır. Bireyler tarafından oluşturulur değiştirilir ve aktarılır. Her birey kendisini, onu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen bir değerler sistemi ve kültürel yapı içerisinde bulmaktadır. Bu etmenler toplumsal değerler, örf, adet vb. yazılı olmayan kurallar şeklinde çoğaltılabilmektedir. Tüm bu etmenler bireyde bir kişilik şeklinde oluşturulur. Her bireyin farklı özellikleri olduğunu kabul ettiğimiz takdirde, toplumsal değerler sistemi bu farklı özellikleri perdeler ve bireyleri birbirlerine yaklaştırarak ortak bir sistem inşa eder. Bu sisteme kültür adını verebiliriz. Her bir kültürel topluluk, karşılaştığı sorun ve problemlere farklı açıdan yaklaşmakla birlikte, bunlar için gerekli çözüm yollarını da içerisinden yetiştirmiş olduğu kültürel yapıyla yoğurur. Çözumsuzlük durumunda karşılaşılan sıkıntılar psikolojik sorunlara neden olabilmektedir. Anlaşılmaktadır ki baskın toplum düzeni ile bireyler ve psikolojik sorunlar arasında bir sebepler zinciri bulunmaktadır. Bireylerden oluşan toplumlar kendini bu sebepler zincirinden soyutlayamaz. Her zaman diliminde değişme ihtimali olan kişilik yapısı anlatıldığı üzere toplum içerisindeki değerler sisteminden hareketle şekillenir (Kızıltan, 2006).

Değişen kültürel yapı içerisinde önemli yeri bulunan, genç jenerasyonun davranış ve düşüncelerini etkileyen ve günlük hayata sirayet ettiği haliyle sosyal medya kullanımına değinmek gereklidir. Sosyal medya kullanıcıları büyük bir enformasyon akımının içerisinde kalırken bilgi alıcısı konumlarından bilgi üreticisi konumuna da geçmektedir. İnternet kullanıcıları, yeni medyada hesap açarak bilgi veya görsel yayınlatabilmekte veya kişisel bloglarında makyaj yapımından yemek tariflerine kadar pek çok bilgi paylaşabilmekte, sözlük yazarı olarak enformasyon üretebilmektedir. Sosyal medyada gerek takipçi sayısı, gerek ün gerekse kendini gösterme ve beden teşhiri gibi kişinin kendisini var etme çabasına denk düşen eylemler putlaştırılmaktadır. Sosyal medya ün, beden, güzellik, popülerlik gibi pek çok kavrama tapınma ayinlerinin gerçekleştirildiği bir mecraya dönüşmektedir. Öte yandan tarihsel perspektiften bakıldığında değişen birey algısı, özellikle modern dönemle birlikte mutlak gerçek olarak ortaya konulan akılcılık, birey, özne anlayışı ve postmodern dönemle birlikte tartıştığımız kimlik ve öteki olmak gibi kavramlar, günümüz bireyinin ortaya çıkışında etkindir. Geleneksel

toplumun kolektif üyeliği sona ererken bireyler yalnızlaşmakta ve monadlaşmaktadır. Bu bağlamda monadikleşen bireyler, yalnızlık ve yabancılık hissini sayısal arkadaşlıklarla gidermektedir. Böylelikle birey, başkalarına yabancılaştıkça yüzünü kendisine çevirerek kendilik idolünü yaratmaktadır.

Walther ve arkadaşları, çalışmalarında Facebook kullanıcılarının yükledikleri fotoğraflar ile fiziksel çekicilik arasındaki bağlantıyı araştırmıştır; bu çalışmaya göre, bir kullanıcının fotoğrafının başka bir kullanıcının Facebook duvarında yayınlanması, fotoğrafı yayınlanan kullanıcının çekiciliğini arttırmaktadır. Çalışmanın bir diğer bulgusu ise Facebook duvarında yazılanların profil sahibi hakkında dolaysız bilgi vermesidir. Bu noktada profil sahiplerinin duvarlarında yer alan mesajlar değerlendirme kriteri oluşturarak narsisizmin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Buffardi ve Campbell 'a göre narsisizm, kişiliğin heybetli ve kibirli bir biçimde dışa vurmasıdır. Sosyal ağlarda narsisizm, kullanıcıların bu ağlardaki aktiviteleri, yer alan içerik ve diğer kullanıcıların ilgili alanları algılayış biçimleri ile doğrudan ilgilidir. Aynı çalışma sahip olan arkadaş sayısı ile sayfalarda yer alan mesaj sayılarının da narsistik kişiliğin bir göstergesi olduğunu savunmaktadır (Oğuz, 2016).

Psikolojik sorunlar bize toplumlar üzerine fikirler verebilmektedir. Kültür değişkendir. Bireyler ile taşınır ve değiştirilir. Buradan hareketle bireylerde kişilik değişimleri gerçekleşebilmektedir. Narsistik duygu durum bozuklukları, değişen ve gelişen kültürel değerler sisteminden etkilenmektedir. Yaşadığımız döneme kadar taşınan ve şeklini almayı sürdüren bir kavram olarak düşündüğümüzde, kültürün narsist kavram üzerindeki etkisinin ne denli önemli olduğu kavranmaktadır. Freud'un da üzerinde sıklıkla durduğu psikoloji rahatsızlık ve travmalar hâkim toplumsal sistem-değerler sisteminin adeta fotoğrafını çekmektedir (Lasch, 2006).

1.2. Narsizmin Sınıflandırılması

Narsizim ve pozitif yönlü ruh hali üzerine yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Kişi açısından kayda değer önemli yönlerin nitelendiği çalışmalar, narsizmi kişilik üzerinden olumlu incelemiştir. Bu duruma tezat olarak narsizmin kişiye davranışsal bir takım problem ve bozukluklar eklediğini aktaran çalışmalar da bulunmaktadır. Bu iki yönlü durum ve araştırma konusunu narsizmi iki ayrı bölüme ayırarak (Normal narsizm, Patolojik narsizm) inceleyeceğiz.

1.2.1. Normal Narsizm

Normal narsizm, kişinin kendi ve etrafındaki bireyler ile dolaylı yolla iletişim halinde bulunduğu bireylerin olumlu etkileşimi veya olumsuz yönden iletişim halinde olduğu kişilerin istençlerini olumlu şekilde tecrübe etmesi halidir (Rosenblatt, 2006).

Farklı bireylerden gelen düşünce ve eleştiriler kişide herhangi bir özgüven veya öz saygı azalmasına işaret etmez. Birey etrafındaki kişilerin kendisiyle alakalı dönütleri kullanmadan kendi zihinsel sahnesindeki düşünceleri ile ilgilenir ve öz saygısını bu minvalde besler (Akhtar, 1989).

Bireyin sosyal çevresi tarafından kendisine gelen pozitif dönütler çoğu kişiyi olumlu biçimde etkiler. Olumlu dönütler ile kastedilen beğenilme gereksinimi: narsistik ihtiyaçlardır ve herkes için gerekli bir durumdur. Esasında söz konusu durum kendini sosyal çevresine kabul ettirmekten öte bir durum değildir. Maslov'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden hatırladığımız üzere 5 basamaklı piramidin 3. ve 4. basamakları sırasıyla ait olma, sevgi ihtiyacı ile saygı ihtiyacı olarak belirlenmiştir. Normal narsizmde kastedilen ve tüm bireylere atfedilen durum 3. ve 4. basamakların olağan durumudur ve ekstrem durumlar normal narsizm dahilinde incelenmemektedir (Spencer, 2001).

1.2.2. Patolojik Narsizm

Patolojik narsizm, birey açısından açık açık ifade edilmemekle birlikte başkalarının duygu, düşünce ve görüşlerine muhtaç olma halidir. Bu durumun aksine patolojik narsizme sahip birey kendinden abartılı şekli ile emin ve güçlü görünür. Buna ek olarak başkalarına karşı umursamaz hareketler bile sergiler. Açıkça ifade etmek gerekirse dıştan gözlem ile kendinden ziyadesiyle emin ve güçlü görünürler. İçten gözlemlediğimizde ise kendine güvenmeyen ve zayıf bir kişilik yapısına sahip olmaktadır. Burada dikkate değer ve patolojik narsizmin en önemli unsuru olan kavram bireyin dışarıdan gelen geri dönütlerle muhtaç olmasıdır. Buna ek olarak patolojik narsizm sahibi bireyler zihinsel dünyalarında kendileri adına hoş görmedikleri, sevmedikleri özellikleri, değerli olmadıkları düşüncesini etraflarına aktararak söz gelimi bir bahane uydurarak sıkıntılarını uzaklaştırır. Bir suçlu arayıp ve bu suçluyu çevresinde bulmaktadır. Doğrudan veya dolaylı yolla taraflarına gelen görüş ve düşüncelere hassasiyet gösterir ve tepki koyarlar (Kernberg, 1975).

1.2.3. Kişilik ve Narsizm

Kişilik, bireye özel değişken olmayan nitelikler olmakla birlikte kişinin hissi ve kendisine çevresi tarafından etki eden tepkilerin de dâhil olduğu sürekli ve durağan bir durumdur (Özçetin, 2008).

Mevcut kişilik tanımına zıt olarak kişilik bozukluğu ise kişilikten kayma olarak tanımlanmaktadır. Bu duruma birçok sebep etki edebilir. Örneğin içinde yaşanan toplum, kültürel farklılar ve bunlara gösterilen tepki ile görüş ve düşünüş farklılıkları gibi. Bu etkenler yaşanan toplum ve bu toplum içerisindeki birçok spesifik özelliğe göre değişebilmektedir (Özçetin, 2008).

Narsist kişi araştırmalara konu olan tanımı itibariye emelleri istikametinde farklı bireyleri kullanır. Zihin sahnelerinde sergiledikleri durum itibariyle kendilerini yüksekte görürler ve çevrelerinden de aynı istikamet ve şiddette değer beklerler. Fakat söz konusu değer bekleme hali tek taraflı olarak sergilenir. Narsist kişi beklenen değer ölçütünde karşısındaki kişi veya topluluğa değer göstermemektedir. Ülkemiz ve birçok çeşitli coğrafyada iş adamı, yönetici ve siyasi vafa haiz olan kişilerde bu kişilik hali görülmektedir. Bilhassa tüketici yönü güçlü topluluklarda narsist bozukluk diğer toplumlara nazaran üst seviyededir (Sayar, 2003).

Narsist birey sorunu, yapılan çalışmalar çerçevesinde ilk kez APA (Amerikan Psikoloji Derneği) tarafından ele alınmıştır. Bu çalışmaya göre narsist birey benzersiz olma hali, muvaffakiyet, zayıflık göstergesi özelliklere sahip olmama, akıllı olmak, fiziki mükemmeliyet gibi niteliklere harfiyen sahip olduğuna inanır. Bu özelliklere ek olarak yapılan araştırma çerçevesinde 9 maddelik bir narsist birey özellikler listesi oluşturulmuştur, özellikler narsizmin kişilik bozukluğa sebebiyet verecek kriterlerden oluştuğu görülmektedir.

- 1- Herhangi bir başarısızlık durumunda bu durumun sebeplerini başka kişilere atmak, herhangi bir başarı durumunda ise var olan başarının tek müsebbibinin kendisinin olduğunu defaten savunmak.
- 2- Olumlu özelliklerini mübalağa etmek ve bu niteliklerin sınırsızlığını istemek.
- 3- Narsist birey, iletişim halinde olmak istediği şahısların kendisi gibi üstün ve belirli bir zeka seviyesine sahip olmasını ister çünkü ancak bu şekilde anlaşılacağını düşünür.

- 4- Sürekli güzel bulunmayı istemek.
- 5- Narsist bireyin bilhassa üstünde durulmasını istediği ve farklı bireylere özel olmayan tanı-tedavi şeklinin kendine uygulanmasını bekleme hali örneğin bir hastalık dahilinde bile eşi bulunmaz bir rahatsızlık geçirdiklerini düşünürler ve bu hastalık sadece belirli kriterlere haiz olan bireylerce tecrübe edilebilir. Bu sebeple hastalıkla aynı önem derecesine sahip tedavi sürecinin içerisine girecekleri umudunu taşırlar.
- 6- Etraflarındaki bireylerin olumsuz özelliklerini kendi emelleri istikametinde kullanmaktan çekinmemeye ve bu durumu normal karşılama durumu.
- 7- Çevrelerindeki kişilerin eksikliklerini öğrenirler ve bu olumsuz özellikleri gidermede geri planda dururlar.
- 8- Yaygın bir kıskançlık hali yaşamaktadırlar bu kıskançlık durumu kendilerinin kıskançlığı ve karşı taraftan gelen kıskanılma durumunun varlığına inanma şeklinde gerçekleşir.
- 9- Sosyal çevrelerinde yaşanan günlük olaylarda dahi üstten bakma taraflarına akseden olumsuz yargı ve düşüncelere karşı içsel ve dışsal kızgınlık utanma hali ve şiddetli öfke durumu yaşarlar (Köroğlu, 1994).

Narsist bozukluğa sahip bireyler her zaman odak noktasının kendileri olacağını düşünmektedirler ve bunu büyük bir yetenek ve çaba ile elde ettiklerine inanırlar.

1.3. Narsizm Süreci ve Benlik Kavramı

Narsizmi kavramsal olarak inceleyebilmek için narsizmin (normal narsizm ve patolojik narsizm olarak ayırmak gerekmektedir.) bireydeki başlangıç evresini ve düzeyini ele almak gerekmektedir. Narsizmin doğum evresi olarak tabir edebileceğimiz kişinin çocukluk döneminde ideal ve süper benlik kavramlarının incelenmesi gerekmektedir.

Hayatının başlangıcında, doğum öncesi ve sonrasında çocuk anneyle bir bütündür. Doğumdan önce anneden fizyolojik ihtiyaçlarını giderir. Sonrasında çocuk ve anne teması ayrılmaktadırlar. Bu evreden sonra çocuk göz bebeği, biricik olarak görülür. Freud'a göre bu hal 1. Narsizm halidir. İhtiyaçları sınırlı olan çocuk bu ihtiyaçlarını gidermede annesini hemen yanında bulur, acıktığında doyurulur, istekleri anında yanıtlanır ve çocuk her şeye ulaşabileceği algısını kazanmaya başlar (Freud, 1914).

Hayatını bütününe ele aldığımızda kısa bir zaman dilimine yayılan bu hal çocuğun kademeli olarak etrafını idrak etmesiyle şiddetini azaltabilir ve nihayetinde gereksinimlerden doğan ihtiyaçlarını, çevresindekilerden elde edebilme isteği, becerisiyle kazanma yoluna girer. Fizikken ve zihnen sıhhatli bir gelişim evresinde, ebeveynlerin çocuğun bu gereksinimlerinden doğan ihtiyaçlarını giderme şekli ve becerisi çocuğa yaklaşım biçimi çok önemli yer tutmaktadır (Winnicott, 1975).

Çocuğun anne sütünden kesilmesi onun için kötü bir tecrübe, belki de hissedilen ilk kötü olarak nitelendirilebilecek tecrübe olabilmektedir. Ebeveynler bu dönemi iyi algılamalı ve yönetmelidirler. Farklı açıdan bir yaklaşım gösterilmesi halinde çocuğun bir takım psikopatolojik sorunlar yaşaması muhtemeldir. Bebeğin süttten kesilmesini işaretler yoluyla çocuğa aktarmak onun anlayabilme kapasitesini olumlu yönde etkileyen bir davranış biçimi olmaktadır (Lacan, 1977).

Çocuğun anne ile olan tüm münasebeti önemli konumdadır aralarında geçen ve anne tarafından kayırılan çocuk etrafındaki hayatından memnundur. Bu durum Freud tarafından benlik-ideal olarak tanımlanmıştır. Ancak ebeveyn ve yakın çevre ile olan münasebet ile farklı alanları içeren çevre bir değildir. Dış alanda akan hayat ile çocuğun teması ve bir birey olduğunun idrak süreci üzerinde durulması gerekmektedir. Yine burada ailenin görevi büyüktür. Bu süper benliğin oluşma sürecidir (Freud, 1914).

Süper benlik esasında baba figürünün tezahürüdür. İdeal benlik ise anneyi temsil eder. Şöyle ki baba, çocuğun hangi tür hareketlerin iyi hangi tür hareketlerin kötü olduğunu çocuğa aktarır. Yapılmasını istediği davranışların yapılmaması durumunda veyahut yapılmaması istenen davranışları çocuğun yapması durumunda ceza verir. Burada çocuğun karşılaştığı tutum ve davranışlar ikincil narsizm evresi olarak nitelendirilmiştir. Çocuk tüm taleplerinin kabul edilmemesi sonucunda bu duruma tepki koyar ve ilk durumdaki birincil narsizmi tesis etmeye çalışır. Bu iki dönem arasında çocuk zihnen problemlili bir süreç yaşayabilir, mutsuz olabilir veya tezat olarak özgürlükçü bir tutum sergileyerek asi tavırlar gösterebilir. Her atılımının büyük bir olay eşi bulunmaz bir atak olduğunu düşünür (Lasch, 1979).

Çocuğun anne ile iletişiminden sonraki aşamalarda benlik ideal döneminden sonra, çocuk annenin yerini doldurmak ister. Bu sebeple nesnelere değer vermeye başlar. Gece uyurken, yalnız kaldığında yorgana sıkı sıkıya bağlanır. Burada çocukta zihnen yaşadıkları ve gerçekte olanların çatışması bir süreç olarak kabul edilebilir görülüyor ki

çocuğun büyüme çağında yaşadıkları ve ebeveynlerin durumu algılama, buna binaen göstermiş oldukları tutum narsizm süreçlerini araştırmalar çerçevesinde söylenebilir ki önemli ölçüde etkilemektedir (Freud, 1914).

1.4. Örgütlerde Narsizm

Araştırmalara konu olarak narsizm özellikle son otuz yılda daha çok çalışılmıştır. Bunun altında yatan ana sebep Avrupa devletlerinde yaşanan sosyolojik ve psikolojik toplumsal problemler ve bunların yaygınlaşması durumudur. Avrupa devletlerini ele aldığımızda kişiler üzerinde etkili olan dini kurum ve düşünceler öğrenim kurumları gibi etkenlerin etkisinin azaldığı görülmüştür. Bu durum öncesinde bir kültür haline gelmesi dolayısıyla toplum nazarında bazı dışa vurumsal etkiler gözlemlenmiştir. Şöyle ki; Protestan iş kuralları, dini hükümlerin kişilerce önemli bulunmaması, post modern yaşam şekli, gençlik grupları ve hazzaya dayanan sapkın toplumsal hareketler bazı kesimlerce sorgulanmaya başlanmıştır. Araştırmacılarca aktarılan yorumlara göre mevcut kitlesel boyutta aktarılan yaşam şekil ve şartlarında bütünleşme değil kendileşme söz konusudur. Bu durum toplumun mevcut kültürel ve sosyolojik yapısında hasarlara yol açmaktadır (Şişman, 2005).

Bu etkiler sonucunda kişiler ve akabinde topluluklarda keyifçi-hazcı bireysel kişilik problemleri yaşanabilmektedir. Yaşadığımız dönemde sahnede bireyler veya bireysel oluşumları öne çıkaran yaklaşımlar görülmektedir. 1978 senesinde yayınlanmış çalışmasıyla(Narsizm kültürü) C. Lasch, narsist bozuklukların post modern bireyci düşünüş şeklini benimsemiş toplumlarda geleneksel topluluklara nazaran daha fazla ve yaygın görülmektedir. 78'lerde önümüze koyulan bu eserin sonucunda esasında bu durum hali günümüzde misliyle kendini sergilemektedir (Doğaner, 1996).

Bu gelişmeler ve narsizmin anlaşılmaya başlanması neticesiyle örgütler narsizmin zararlı yönlerini bertaraf ederek faydalı yönlerinden yararlanmayı amaç edinmişlerdir. Narsist bireylerin üst pozisyonlarda görev yapmalarının bazı olumlu yönlerinin olduğu gibi olumsuz yönleri de olabilmektedir. Narsist davranış sergileyen yönetici ve çalışanların kendilerinden taviz vererek başarıya odaklandıkları görülmüştür. Bu kişilerin zekâ ve işyerinde gösterdikleri üstün beceri, çaba ile diğer çalışanlar nezdinde lider konumuna getirilmekle birlikte, örgütsel bağlılık düzeyleri açısından diğer çalışanlar üzerinde olumlu etkileri olmaktadır. Hatırlanmalıdır ki narsist davranış bozukluğu bulunan kişilerin örgüt içerisinde bazı olumsuz özellikleri olmaktadır. Bunlar

diğer pozitif yönlerine tezat olarak adaptasyon problemleri, diğer çalışanlar üzerinde baskı kurma arayışı, yaptıklarını dikte etme, mobbing olarak sayılabilir. Bunlara ilaveten zihin dünyasında yaşamış olduğu karma karışık sahnede bireyler tarafından önemsenmiyormuş izlenimi edinebilir. Kendini adeta korumaya alabilirler ta ki belirli bir strateji ile saldırgan tavır sergileyene kadar bu durum devam eder (MacDonald, 2014).

Örgütte orta düzey ve üst düzey yönetici kademelerinde bulunan narsist bireylerde ise durum daha vahim bir hale gelebilmektedir. Personelin haleti ruhiyesinden ziyade kendi zihin dünyaları ile uğraşmaktadırlar. Bu ise koordinasyon bozuklukları ile birlikte çeşitli analiz ve teknik konularda duygusal kararlar, diğer bir deyişle içinde bulunduğu ruh hali durumuna göre değişkenlik gösteren kararlar alabilirler. Daha alt seviyede çalışan narsist bireyler nazarında görece bertaraf edilebilecek bir hata orta ve üst düzey kademelerde görev yapan yöneticilerde düzeltilemeyecek ve hatta sistemsal bir takım bozukluk olarak organizasyonun bütününe sirayet edebilecektir (Kemelgor ve Zurada, 2007).

Freud'a göre; bireysel psikoloji tek tek insanlar üzerine adapte edilmiş ve geliştirilmiştir. Bu şekilde onların güdülerinden kaynaklanan uyarılmaları tatmin edilmeye çalışılır. Ancak bu uygulama ender olarak ve belirli şartlar altında, bireylerin diğer bireylerle aralarındaki ilişkileri göz ardı etmektedir. Bir bireyin ruhsal yaşantısı içinde diğer insan, bir model, bir obje, bir yardımcı ve bir rakip olarak kabul edilir ve bu nedenle bireysel psikoloji aynı zamanda toplumsal psikoloji anlamını da taşır (Fromm, 2004).

Narsizm, bir birey ya da grup seviyesinde (toplu narsizm) kendini gösteren bir davranış, bir “mani”dir. Bireylerde görülen narsisizm eğilim, gruplar için de geçerli olabilmektedir. Bireysel narsisizm, kişinin kendine dair abartılı bir imaja sahip olmasıyla ilgilidir. Diğerlerinden daha iyi, daha akıllı ve daha önemli olduklarını ve özel muameleyi hak ettiklerini düşünürler. Araştırmalar (Oğuz, 2016; Alanka ve Cezik, 2016) bireyselliği ve kendini önemsemeyi dayatan tüketim kültürünün ve çok yoğun kullanılan sosyal medya mecralarının insanların narsistik eğilimlerini artırdığını göstermektedir. Bu durum, grup narsisizmi ya da kolektif narsisizm olarak, gruplar için de geçerlidir (Golec de Zavala, 2009).

1.5. Bireysel Narsistik Savunma Mekanizmaları

Milyonlarca yıldan beri insanoğlu yeryüzünde kalma savaşını sürdürmektedir. Bu var olma savaşını sürdüren sadece biyolojik özelliklerimiz değildir. Mevcut ve evrim sürecinde dönüşüme uğrayan biyolojik yapımızla birlikte aynı zamanda ruhsal aygıtlarımız da benzer bir evrim ve adaptasyon süreci içerisine girmektedir. Söz konusu süreç içerisinde ilkel benlik içerisinden ayrılan benlik gelişerek vücudun herhangi bir savunma durumunda kullandığı biyolojik savunma silahları gibi bazı savunma mekanizmaları geliştirmiştir (Karaosmanoğlu, 2012).

İnsanlık yaratılıştan itibaren önem arz eden iki denge üzerine kurulmuştur; bu önemli durumlardan ilki kişinin biyolojik iç dengesi diğeri ise kişinin sosyal hayatının sürdürülebilir şekilde devam etmesi için gereken psikolojik-sosyal dentedir. Bireyin gelişimi boyunca, kişinin maruz kaldığı kaçınılmaz bir takım çatışma ve engellemeler söz konusu iki dengenin bazı zamanlarda zarar görmesine sebebiyet vermektedir. Her yaşayan organizmada olduğu gibi, insan da denge bozukluklarına karşı kendisini korumak adına bazı mekanizmalar geliştirmiştir (Eroğlu, 1996).

Dünyada kendisi adına düşünen tek varlığın insan olduğu bilinmektedir, bu bilgiden yola çıkılarak, kişinin geliştirmiş olduğu savunma düzeneklerinin insana özel kaygılardan dolayı meydana çıktığını düşünmek hatalı bir çıkarsama olmayacaktır. Kaygı özel olarak bireyler arasındaki etkileşime göre incelendiğinde çocuğun annesinden şefkat görmesi gibi birincil düzeyden, yetişkin insanda toplumsal münasebetlerden kaynaklı onay ve kabul arayışı gibi bireyler arası kaygıya da rastlanmaktadır. Kaygının kökeninde doğum sancısı ve travmasından kaynaklı ayrışma olduğu da düşünülmektedir. Bu durumdan hareketle bireyin bağımsız olarak attığı adım, tehlikesiz bir ortamdan ayrışmanın tehlikeli bir durum olmasından dolayı bir bakıma yaşama korkusuna sebep olurken, bağımlılık yönünde attığı adımlar da bireyselliği kaybetme tehlikesine bağlı olarak korkuya yol açmaktadır. Kaygı doğası gereği doğum ile birlikte gelen bir mizacın parçası olarak kabul edilebilmektedir. Yaşamı boyunca insan, her an içsel yaşamı ve dışarıdan gelen birçok güdü ve dürtü ile karşılaşmakta ve bunlar arasında seçim yapma mecburiyeti duymaktadır. Mevcut durum, kişinin üzerinde çatışma oluşturma potansiyeline sahiptir. Aç olan bir kişinin yemek arayışı ve bulamaması onda bir çatışma doğuracağı gibi iki yemek arasından bir seçim yapma da

çatışmaya yol açabilmektedir. Bu iki örneğin tecrübe edildiği çatışma düzeyi aynı olmamakla birlikte yine de bir kaygı durumu meydana gelmektedir.

Birey, amacına yöneldiği süreçten itibaren çoğunlukla engellerle karşılaşmaktadır. Engel ortadan kaldığı takdirde, engelin yarattığı sınırlılık ve gerilim de ortadan kaybolmaktadır. Fakat bireyin istek ve ihtiyaçlarının doyuma ulaşmasının önemli olduğunu kabul ederek ana ihtiyaçlardan uzun süreler boyunca mahrum kalmanın, olanaksızlıklar, çeşitli engeller ve çatışmaların olumsuz sonuçlar doğurabildiği ifade edilmektedir. Normal bir birey, kronik olarak ana ihtiyaçlardan olan cinsellik, güven ve sevginin açlığı içerisinde bulunmamaktadır. Fakat bir birey temel ihtiyaçlardan herhangi birinin kronik olarak açlığı içerisindeyse kişinin tam sağlıklı olduğu söylenememektedir. Savunma mekanizmaları, çatışma ve engelleme yoluyla doyurulamayan ihtiyaçların ortaya çıkartmış olduğu kaygı durumlarıyla baş edebilmek amacıyla, sorunu ana gündeme almadan bilinçsizce başvuru mekanizmaları olarak ifade edilmektedir. Bu mekanizmalarda bireyin belirli bir kademeye kadar kendini avutması söz konusu olmaktadır, aynı zamanda söz konusu mekanizmaların kullanılması ile bireyin kaygı düzeyini azaltan etmenler de algılayıştaki bu değişikliklerdir. Bireyler çoğu zaman önceden kestirilebilir ve oldukça tutarlı şekilde davranırlar. Davranışlarda değişiklik olması durumunda da psikolojik uyum belirli bir düzeyden sonra dengelenmektedir buradan hareketle kişiler hayatlarının olağan stresleriyle karşılaştıklarında söz konusu çatışmalara uygun olarak adapte olmuşlardır (psikolojikdanisma.net, 2012).

Savunma mekanizmaları bireyin bulunduğu ortama adaptasyonunda ve gelişimde önemli bir rol oynamaktadır. Birey gelişiminde önemli gerçekliklerden biri onun sürekli bir değişim halinde bulunmasıdır. Bu değişim / dönüşüm süreci yaşam boyunca devam eder, en üst noktası ergenlik, çocukluk ve bebeklik aşamalarında gözlemlenmektedir. Gelişim süresinde yapısal olarak ego, farklılaşmaktadır dinamik olarak ise enerjinin dürtüsel etmenleri üzerine olan kontrolünü güçlendirir. İnsan da doğası gereği oluşan değişimler sayılan dört etmen neticesinde ortaya çıkmaktadır. Bunlar;

- Olgunlaşma
- Üzüntü verici uyarılar

- Kişisel sıkıntılar
- Yetersizlikler

Bilinçli yapılan çabalar baş etme mekanizmaları olarak isimleştirilmiştir. Savunma mekanizmaları ise bilinç dışında tecrübe edilmektedir. Söz konusu mekanizmalar sorunsuz çalıştıkları takdirde bunların farkında olunmamaktadır. Günlük hayatta yaşanan çatışmalar, istenerek ve bilinçli olarak çalıştırılan baş etme mekanizmaları ile ortadan kaldırılabilmektedir. Daha karmaşık çatışmalarda ise çoğunlukla bilinç dışı savunma mekanizmaları ile başa çıkılmaktadır. Savunma mekanizmaları sürekli olarak kullanılmaktadır. Bu mekanizmalar kendi başlarına patolojik olarak nitelendirilmemektedir. Fakat bu durum gerçekliği çarpıtmayan ya da adaptasyonu engelleyici davranışlardan oluşmaması ve aşırı kullanılmaması kaydıyla geçerlidir. Çoğu durumda savunma mekanizmaları kazanç sağlamaktadır (Köroğlu, 2004).

İnsan özellikleri ve biyolojisi itibarıyla dış çevreden herhangi bir tehlike geldiğinde kaçabilmekte ya da tam tersi savaşıma yolunu seçebilmektedir. Ancak insanın içinden gelen ve ne olduğunun idrakine varılamayan tehlikelere karşı savunma mekanizmaları tehditle uyumlu olarak bilinç dışı bir cevap geliştirir. Freud, bireyin küçüklüğünden itibaren kişilik özelliklerini korumak, problemlerden, iç ve dış çatışmalardan olası en düşük düzeyde etkilenmek için farklı şekillerde savunma mekanizmaları geliştirdiğini öne sürmüştür. Bunların arasından narsistik savunma mekanizmaları ilkel mekanizmalar olarak kabul edilip daha çok çocuklar ve patolojik grup olarak belirlenen, bozukluğu bulunan bireylerce kullanılmaktadır. Narsistik kişilik bozukluğunda narsistik savunmalar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu savunmalar esnek olmamaları ile bir taraftan psikolojik sorunlara sebep olacaklar; diğer taraftan ise nesne münasebeti ile narsizm arasındaki ilişkiyi derinleştireceklerdir (Karaosmanoğlu, 2012).

Kernberg, narsistik kişilik problemlerine sahip bireylerin benlik bütünlüklerini eksiltmemek için çoğunlukla sınırsız güç sahibi olma, yansıtımlı özdeşleşme, inkâr ve bölünme savunma düzeneklerini kullandıklarını belirtmektedir. Hamedoğlu, 48 tane savunma mekanizmasının mevcut olduğunu ifade etmektedir, bunların arasından narsizmle ilgili olduğu düşünülenler ana hatlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

1.5.1. Yansıtma (Projeksiyon)

Yansıtma, bireyin kendisinin kabul etmediği veya reddettiği özellikleri bulunan düşünceleri , duyguları dürtüleri veya ihtiyaçları bir başka nesneye veya kişiye yüklemesidir. Eren projeksiyonu “ Bir bireyin kendine ait fakat farklı bireyler tarafından hoş görülmeleyen bireysel özelliğin başkalarına yakıştırılması hali” (Eren, 2006) olarak tanımlamaktadır. Projeksiyon mekanizması ile birey kendisine ait kusurları veya aykırılıkları eşyanın tabiatına veya başkalarına yansıtmakta, bağlamaktadır. Mekanizma iki farklı şekilde işlemektedir:

- 1- Birey kendi kişisel eksikliklerini mağlubiyetlerinin diyetini ya da suçunu farklı kimselere yükler. Tüm sorumluluk farklı bireylere, sisteme, dış güçlere yüklenir. Buradan hareketle, istekleri gerçekleştirilmediği için arzu edilen düzeyde çalışmadıklarını sürekli olarak belirtirler. Sonuç olarak bu kimseler masum olmaktadır ve problemlerle ilgili herhangi bir alakaları yoktur. Tüm problemlerin sayılan unsurlardan ileri geldiğini belirterek zihinlerini de söyledikleri şekliyle konumlandırırılar. Başarısız personel hakkının yendiğini belirtir yönetici ise hedeflerin iyi belirlenmediğini müdür ise personel ve yöneticilerin iyi çalışmadığını ileri sürer.

“ Bir takım serzenişlerle kliniğe gelen genç kadın, tedavi başlangıç aşamasında problemleri eşinin yetersizliğiyle açıklıyordu. Fakat egosu olgunlaşmamış olan bu kadın hemen hemen hiçbir konuda karar alma dirayetini gösteremiyor ve kendi eksikliğini görmemek amacıyla sürekli suçlamaları kocasına yöneltiyordu. Örnek olarak bilhassa akşam saatlerinde boş olduğundan ve kendini nasıl oyalayacağını bilmediğinden, kocası hevesli bir şekilde gazete okurken veya bir televizyon programı izlerken, onu kendini düşünen bir kişi olarak suçluyor ya da hep oturduğundan bahsediyordu. Kendi halinde bir kişi olan kocası ilgili olduğu aktiviteyi bırakıp eşine nasıl bir önerin var diye sorduğunda, kararsızlığı ve sorumsuzluğuyla yüzleşen kadın yeni bir yansıtma sürecine girişerek kocanın kararsızlığından dem vuruyordu.” (Gençtan, 2010).

- 2- Kabul edilmeyecek, istenmeyen türde tutum ve arzuları yansıtma eğiliminden kaynaklanmaktadır. Çok fazla konuşan ve dedikodu yapan bir kadın, çevresindeki kişilerin de onu çekiştirdiğine inanır. Karısını aldatan bir erkek bunu eşini aşırı kıskanarak yansıtılmaktadır. Bu eğilimler kendini daha çok katı inanışlarla yönlendiren bireylerde görülmektedir. Söz konusu bireyler, idrake

varmada sakıncalı görünen eğilimleri yansıtma yoluna başvurmuşlardır. Böylece birey kendi saflığını korumuş olmakta ve hislerini yansıttığı bireyi de kötü emelleri olan bir kişi olarak görmeye başlamaktadır. Bazı bireyler de değersizlik duygularını yansıtma yolunu seçerek farklı bireylerin kendisini küçümsediğine inanmışlardır. Bu türde insanlar farklı kimselerin kendine göstermekte olduğu hareket ve davranışlara abartılı derecede duyarlı olmakta aynı zamanda da reddedildikleri veya değersiz hissettiklerini kanıtlayıcı ipuçlarını aramaktadırlar. Bireyin kendi iç güvensizliğini dış dünyaya yansıtarak geliştirmiş olduğu bu yalın dışa vurumun günlük hayatta sıklıkla alınganlık olarak ifade edildiği bilinmektedir.

Yansıtma mekanizmalarına başvuran birey kendisinde içsel olarak inkar ettiği bir duygu ve dürtü özelliğini farklı kimselerde görür veya başkalarının da bu durumları kendisinde fark ettiğini zanneder. Bu gibi kimselerin gerçekte içleri hiçbir zaman rahat olmamaktadır. Kendilerine karşı güvensizdirler. Yetersizlik veya suçluluk duygusunu hayatlarında her zaman hissetmektedirler (Timuroğlu, 2005). Yansıtmanın görece hafif şekilleri günlük olağan aktivitelerden sayılabilmektedir. Bu gibi durumlara mazeret, özür adı verilmektedir. Çoğu birey, sıklıkla kendinden kaynaklı problemleri farklı kimselerde eleştirmekte ve nihayetinde sorunlar için bir başkasını sorumlu tutma eğilimine yönelmektedir (Köroğlu, 2004).

Projeksiyon farklı bir durumdur. Kişi yaşanan durumlarda, iç yaşantısının bir emaresi olan hissel bir noktanın veya bir bütünün izini, dış çevrenin bir metası ya da bireyi üstüne yansıtır. Bireyin dünya ile temasında iki ilişki mevcuttur; bunlar algı yansıtmadan oluşmaktadır. Aksi yönde işleyen bu iki bağlantının birbirlerinden ve akıl dışı yorumlar bakımından birbirleri arasında farklılık yoktur. Algı, kişinin dış dünyadan duyuları aracılığıyla aldıklarıdır. Projeksiyon (Yansıtma) ise bireyin temelsiz hayallerini, iç kuruntularını algılamayı engelleyerek nesnelere aktarması anlamına gelmektedir. Algılamayı gölgelendiren durum burada yansıtma olarak görülmektedir. Yansıtımlar çoğunlukla etkili ve yıkıcıdır, bilinç dışında yer alarak algıyı gölgelendirmektedirler (Cohen, 1956).

1.5.2. Kendine Yansıtma (İntrojeksiyon)

Kendine yansıtma mekanizması, yansıtmanın tersi olarak bilinmektedir. Burada kastedilen nefret edilen ya da sevilen bir bireyin veya dışarıdaki nesnenin sembolik olarak özümsemesi, içselleştirilmesidir (Köroğlu, 2012).

Çoğunlukla saldırgan olan dürtülerde kullanılan bir başa çıkma, savunma düzeneğidir. Dürtüleri doyuma ulaştırmayı engelleyen varlığa karşı sinirlenebilmekte ancak bu gibi durumlarda öfke kimi zaman açık olarak gösterilmemektedir. Bunun sebebi farklı kimselere karşı bağırarak, kızmak hakaret gibi davranışların toplum nezdinde uygunsuz, ayıp ve yasak olarak nitelendirilmiş olmasıdır nihayetinde söz konusu durum içe atım düzeneği ile içselleştirilerek kişiliğin bir parçası olmaktadır (Karaosmanoğlu, 2012).

1.5.3. İnkâr (Yadsıma)

İlkel olan tüm savunma mekanizmaları, bireyin çevresindeki tehdit ve tehlikelerin varlığını yadsıma amacı gütmektedirler. Eğer birey mevcut tehlikeyle başa çıkamaz ya da ondan kurtulamazsa en iyi yol bu tehlikeyi yok saymak olarak görülmektedir. Ergin bir bireyde gerçeklik algısının gelişkin olması gerçekliğin tümüyle yadsınması olarak tanımlanmaktadır. Buna rağmen, yadsımaya eğilim bireyde hayat boyu sürmektedir. Bu durum kaygıya sebebiyet verecek durumlarda geçici olarak kullanılmaktadır (Atay, 2010).

İnkâr (Yadsıma) düzeneği, benlik için bir tehdit oluşabilecek potansiyel durumlarda, söz konusu durumun yok sayılarak görmezden gelinmesidir. Narsistlerin sıklıkla kullandıkları inkâr mekanizması bilinçli olarak kabul edilme durumu olmayan gereksinme, duygu ve isteklerin ya da gerçekliğin bilinç dışı olarak kabul edilmesidir. Yadsıma mekanizması, ilkel bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Bireyin reddetmiş olduğu realitenin yerine mevcut gerçekliği daha fazla doyuma ulaştırarak bir fanteziyi ortaya çıkaran olumsuzluğa uğramış psikopatolojikler tarafından da sıklıkla kullanılmaktadır (Köroğlu, 2004).

İnkâr (Yadsıma) savunma mekanizması, birey benliği için tehdit olarak algılamaları ve çöküntü yaşatabilecek bir realiteyi görmezden gelmek bilmemek, yok saymak anlamına gelmektedir. Bireyler çaresiz hissettikleri durumlarda mekanizmayı harekete geçirmektedirler. Tehlikeli durumlarda birey olayla baş edemeyeceğini anlarsa ona göre kullanabilecek tek yol söz konusu tehdidi yok saymak olacaktır. Bireyler acı veren durumları kolaylıkla görmek istememektedirler. Bir çok kusurlu durumlarını suçluluk

ya da utanç duygularını, geçmiş tecrübelerini sadece bilinç altına atmakla kalmaz, bunları daha önce hiç yaşanmamış gibi yansıtarak inkar etme eğilimine baş vurma yolunu seçmektedir (Timuroğlu, 2005).

Çöküntü, kaygı gibi duyguları hafifletmek amacıyla bir çok bireyin zaman zaman kullandığı bu inkar mekanizması, bazı bireylerde süreklilik kazanabilmektedir. Bu durumdaki bir kişi hislerin bilinç aşamasına çıkmasını perdelemek amacıyla kendisine ve çevresindeki bireylere sürekli biçimde mutlu olduğunu belli etme amacındadır. Bu durum kişinin benliğine tamamıyla yabancılaşmayla nihayete varmaktadır.

Birey daha önce gerçekleştirdiği bir davranışı reddederek bir savunma mekanizması gösterebilmektedir. Söz konusu mekanizma sıkıntı halini ve duygusal çatışmaları unutmaya hali ve sayılan durumları hafifletmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Narsistik hisleri kolaylıkla zarar görebilecek bireyler çirkinleşmeyi, yaşlanmayı, hasta olmayı inkar etme yoluna gidebilmektedirler. Bu düzeneğin hayata sirayet ederek genelleştirilmesi kişinin gerçek ile olan bağlantısına zarar vermektedir (Hamedoğlu, 2009).

1.5.4. Mantığa Büründürme (Rasyonalizasyon)

Kişinin egosunu rahatsız eden, sıkıntı yaratan, acı veren durumlardan sakınmak amacıyla mantıklı bir sebep bulması anlamına gelmektedir. Mantığa büründürme (Rasyonalizasyon) bireyin aslında bilinmeyen davranışlarına, duygu ve düşüncelerine kabul edilebilir ve onun için değerli motivasyonların yüklenmesidir. Birey bir olay gerçekleştirmekte ve bu olayın sebebi olarak mantıklı bir gerekçe yaratmaktadır. Bu geriye dönük bir bilinçdışı haklı çıkarma durumu olarak kabul edilebilmektedir (Köroğlu, 2004).

Mantığa büründürme (Rasyonalizasyon) mekanizması, bireyin çoğunlukla kişisel yetersizliklerinden ötürü hayata geçiremediği amaçlarıyla alakalı başarısızlığını hafifleten bahaneler arama ve bulma şeklinde kendini göstermektedir. Kaygı durumunun düzeyini azaltmak maksadıyla ve çoğu zaman yansıtma mekanizması ile beraber kullanılan rasyonalizasyonda iki ana savunma noktası bulunmaktadır:

- 1- Bireyin davranışlarının doğru olduğunu gösteren yardımcı nokta
- 2- Önceden belirlenmiş fakat ulaşılamamış amaçlara dair başarısızlıkların etkisini yumuşatmaya yarayan nokta

Rasyonalizasyon, kabul edilirligi olmayan ihtiyaclarin, durtulerin, gudulerin ve davranislarin gerekcelenmesine iliskin bir caba olarak ifade edilmektedir. Bu durum ihtiyaclarini, durtulerini, gudulerini ve davranislarini hoş gorulur hale getirmektedir (Hamedoğlu, 2009).

Sebebulmak, bireyi gereği olmayan engelleyici durumlardan korumakta ve yetersizlik duyguduzeyinin aşağıya cekilmesine yardımcı olmaktadır. Fakat bu tutum bireyin kendine yabancılaşmasına da sebebiyet verebilmektedir. Bireyin gercekbenliğiyle idealize edilmiş olan benliği arasındaki bağ ne kadar zayıfsa sız konusu mekanizmanın da kullanılma alanı o olcude genişlemektedir. Kişi kendini olduğu haliyle gormemesi, kabul etmemesi halinde kendi yaşamında hoşgoru yetisinden mahrum kalmaktadır. Eleştiri yeteneğini geliştirmemiş birey, icra ettiği her davranışı haklı bulmaya dayanan gerekceler geliştirmekten geri duramamaktadır. Yaşantısını bu şekliyle idame ettiren birey kendi gozunde değersizleşmekten korunarak varoluş sorumluluklardan kaçınmış olmaktadır. Bireylerin davranışlarının bir cok belirleyicisi bulunmaktadır, şoyle ki bir cok motivasyon unsuru davranışlarla birlikte. Sız konusu davranışlar, motivasyonla ağıklandığında birey bu davranışı rasyonalize etmiş bulunmaktadır (Koroğlu, 2004).

Bireyin kendini haklı gostermesi ve bununla birlikte kendisi aldatması, savunma duzenekleri icerisinde sıklıkla kullanılmaktadır. İnsan doğası gereği bireyler, sıklıkla iş yaşamda veya gundelik yaşantıda hata yapmaktadır. Fakat bu hatalarla yuzleşmek ve olduğu şekliyle onları kabul etmek gururun zedelenmesine sebebiyet verebilmektedir. Bilinçdışı gelişen bir motivasyonla rahatsız edici bir durumun sonucunda ego, bu durum icin entelektuel bazı nedenler icat ederek kendine karşı kaybetmekte olduğu itibar ve guveni yeniden kazanabilmektedir. İnsan kendisini ve gercekleştirdiği davranışı çoğunlukla kusurlu gormekten ve eleştirmekten çekinmektedir. Toplum nezdinde hakir gorulmekten, dışlanmaktan korkmaktadır.

1.5.5. İdealleştirme

İdealleştirme bir kavram olarak, bilimsel yasalar icerisinde bulunan sirtunmesiz alan, ideal gaz vb. ifadeler icin kullanılmaktadır. Bu ifadelerin reel olarak dunyada karşılıkları olmamaları sebebiyle idealleştirme olarak kabul edilmektedir. Bilim tarihinde oluşturulmuş idealleştirilmelerle gerekcelendirilmiş cok sayıda bilimsel kuram ve yasa bulunmaktadır. Bilimsel kuram ve yasalar, reel dunyayı tum karmaşıklık

içerisinde ele almaktansa, olgulardan soyutlama istikametinde elde edilen parametrelerle ele almaktadırlar.

İdealleştirme kavramını bir metot olarak, reel dünyadan basitleştirilerek bir mümkün dünyalar elde etme yöntemi olarak da tanımlanabilmektedir. Basitleştirilmiş dünya, reel dünyaya benzemekte fakat en az bir niteliğiyle reel dünyadan farklılaşmaktadır. İdealleştirilmiş dünya kavramıyla içerisinde en az bir özelliğin idealleştirildiği dünyalar ifade edilmektedir. Tüm mümkün dünyalar idealleştirilmiş dünyalar olmamakla birlikte tüm idealleştirilmiş dünyalar mümkündür (Eyim, 2007).

İdealleştirme kavramıyla, reel dünyadaki nesnelere ve durumlar için hatalı olduğu sanılan tümce ve önermeler kastedilmektedir. Lind' e göre idealize etmek basitleştirilmiş ve bu sebeple reel dünyadaki nesnelere hangi şekilde davrandıklarını açıklayan ifadelerdir (Lind, 1993).

İdealleştirme, nesnelere abartılı olarak değerli gösterilmesi ve olumsuzluklarının yok sayılması veya bir başka nesnenin ya da kişinin üstün özelliklerinin abartılması olarak tanımlanmaktadır. İdealleştirme gerçekçi olmayan değerlendirmeler içerebilmektedir bu durumda mümkün olmayan, fantastik bir standardın, kişinin ya da bir başka niteliğin yaratılması sonucuna varmaktadır (Köroğlu, 2004).

Descartes modern bilimin doğuşuna katkıda bulunmuştur, bilimsel çalışmalarında da sıklıkla idealleştirme kavramına değinmiştir. Descartes önerdiği yedi prensiple evrendeki hareket miktarını hesaplamak için idealleştirme kavramını kullanmıştır. Descartes kullanmış olduğu yedi prensibin idealleştirme olduğunu şöyle anlatmaktadır: “Kaideler, iki cismin (A ve B) Sert oluşunu, farklı cisimlerden tamamıyla ayrı bulunmuş olmasını ve hareketlerine mani olacak ya da yardımcı bulunacak bir nesnenin bulunmamasını daha evvelden kabul ederler; oysa ki dünyada böyle cisimler bulunmamaktadır (Descartes, 1997). Bununla birlikte bilindiği üzere, Kainat yalnız iki nesneden oluşmadığı aynı zamanda Descartes'in evren tezahüründeki tüm nesnelere birbirleriyle temas noktasında olduğundan, birbirlerine etki ederler. Bu sebeple Descartes'in kullanmakta olduğu bileşen idealleştirilmiş bir kavram olmaktadır.

Narsizmde idealleştirme bilhassa bireyin ben algısına yönelik şekilde hayat bulmaktadır. Narsist bireyde kendi kendime yeterim algısı olmasına rağmen bu durumun aksine oldukça eksik ve muhtaçtır, kendi zihnindeki mükemmelliği, iç dünyasında idealize ettiği üstün benlik imajını yaratmasına sebebiyet vermektedir.

1.5.6. Fantezi

Gerçek dışı tatminler yaratmak fantezi olarak ifade edilmektedir. Mükün görülmeyen ya da hayata geçmesi zor olan istek ve hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla bilinç dışı bir davranışın temsil edilmesidir. Fanteziler insan zihnindeki yedeklerdir, çatışmaların çözülmesi onlardan uzaklaşılması için geliştirilmişlerdir (Hamedoğlu, 2009).

Birey, amaçları ve istekleri hayata geçmediği zaman çoğunlukla hayal dünyasında yaşar. Bu durum reel dünyasında onu boğan düşüncelerden uzaklaştırır, doyumunu yüksek daha üst bir hayal dünyasının kapısını aralar. Aralıklarla hayal dünyasına kaçmanın, bireydeki gergin durumun giderilmesinde günlük hayattaki problemlerle daha verimli şekilde mücadeleye olumlu katkı sunduğu söylenebilmektedir. Aynı zamanda bu hayal dünyası, bireyi teselli ederek doyurulamayan istek ve ihtiyaçlarının tatminini sağlayan yeni yolların bulunmasını sağlayabilmektedir. Bu hayaller zahmetsiz olarak tüm ihtiyaçların tatminine, büyük olanaksızlıkların çözümüne yaradığı için çok doyurucu ve caziptir. Ancak söz konusu mekanizmanın sık sık kullanılma durumunda, hayal dünyasıyla reel dünya arasında bir çelişki ve karışıklık olmaktadır. Birey gerçekle münasebetini keserek günlük hayat ile uyum sorunu yaşayabilmektedir. Gündüz hayalleri olarak da anlatılan fantezi, gerçek yaşamla ulaşılmasının mümkün olmadığı ihtiyaçların tatmininde ve beğenilmeyen gerçeklikten kurtulmada kolaylık sağlamaktadır. Fantezi ile sürekli olarak uğraşan bireylerin gerçekliği zoraki bir şekilde çarpıttıkları söylenebilmektedir. Hayal kurmak gerçekle olan ve gerçekleştirilebilir yanı ne kadar kuvvetli ise o kadar yararlı olmaktadır. Büyük başarıların çoğunluğunun, yalnızca bir hayal olduğu unutulmamalıdır. Hayal kurmanın yaratıcı zekayı kamçılıdığı ve mucit, üretken kişilerin hayal güçlerinin zengin olduğu bilinmektedir. Fanteziler eylemin ve etkili öğrenmenin yerini alsalar da fantezilerin etkilerinin çoğunlukla olumsuz olduğu tespitinin yapılması güçtür. Organizasyonlarda fanteziler kahramanlık duygularını ateşlemekte personele hayatın soyutluğu ve sertliği karşısında insancıl olarak bütünleşme şansı vermektedir (Hamedoğlu, 2009).

1.5.7. Bölünme

Bölünme ilkel savunma mekanizmalarındandır. Yoğun olarak kullanıldığı dönem nesne ilişkileri teorisine göre hayatın ilk iki yılıdır. Bebek kendine keyif veren iyi hissettiren nesnelere keyifsizliğe sebebiyet verebilecek kötü nesnelere psikolojik yapısında farklı yerlere yerleştirmektedir. Bundan dolayı keyif veren iyi nesnelere kötü olarak kabul

edenlerin yıkıcığından korunmuş olmaktadır. Çocuk geliştikçe ailesinin davranışlarına dayanarak yaşadığı iyi ve kötü deneyimleri de kötü ve iyi ben olarak ayırmaktadır. Zaman geçtikçe saf bir iyinin olmadığını çocuk anlamaktadır. En başta annesi olmak üzere nesnelere kötü ve iyi gözükten yanlarının da olduğunu idrak etmektedir. Buradan hareketle nesnelere bölünmesi ortadan kalkarak kötü-iyi özelliklerin ortak yönlerinin olduğu kabul edilmektedir. Narsistik kişilik örgütlenmelerinde ve borderline kişilik bozukluğunda bölünme düzeneği yaş ilerlediğinde de kullanılmaya devam edilmektedir. Bu tipte hastalar dünyayı siyah ve yaz olarak görmektedirler, aynı zamanda kendi benliklerini de devamlılığa sahip ve tek bir ben olarak görmemektedirler. İdeal ben ve ideal nesnelere değerleri ile değersiz nesnelere ve değersiz ben gibi görmemektedirler. İdeal ben ve ideal nesnelere değerleri ile değersiz ben ve değersiz nesnelere değerleri ayrı olarak kabul edilmeye devam edilmektedir (varoluscupsikoloji, 2012).

Sadece borderline ve narsistik kişilik bozukluklarında görülen söz konusu mekanizma, bireyin kendi benlik algısıyla birlikte aynı zamanda farklı bir kimsenin de algısının nefret ettiği ve sevdiği yanlarını tümleştirememesi ve birleştirememesi olarak tanımlanmaktadır (Köroğlu, 2004).

Bölünme insan benlik yapısında bulunmakta olan doğal dürtüler ya da içe atılan nesnenin olumsuz ve olumlu, kötü ve iyi olarak bilinen bölümlere bölünmesi, kötünün yok edilmeye, iyinin yaşatılmaya çaba harcanması olarak tanımlanmaktadır. Yaşananları tehlikeye açık olan ve tehlikeli olandan açık bir şekilde ayırarak düzenleyen biyolojik kanunun psikoloji bir savunma düzeneğine dönüşmesi şeklinde de yorumlanabilmektedir. (toplumdanismani.net, 2012).

Çocuk ebeveynleriyle olan psikolojik ayrı olmanın uygun biçimini tecrübe etme yetisine sahip olmadığından, öfke ve çaresizlik duygularına teslim olmakta onları kötü olarak kabul etmenin yerine iyi olduklarını algılama isteği içerisine girmektedir. Bu mekanizma bölünme olarak isimleştirilmiştir (Atay, 2010).

1.5.8. Yansıtma Özdeşim

Yansıtma özdeşim 3 biçimde ele alınmaktadır. İlk bakış açısı, söz konusu mekanizmayı yalnızca kişilik patolojilerinde görülen bir savunma mekanizması olarak görmektedir. Bu durum Kernberg'in ortaya koyduğu borderline bireysel örgütlenmelerde görülen farklı patolojilerde eklenebilmektedir. Diğer bakış açısına göre, yansıtma özdeşim, psikolojik süreçte aktarma ve karşı aktarma içerisinde

psikolog ile hastanın arasındaki münasebette kendini gösteren bir mekanizmadır. Üçüncü bakış açısı ise, yansıtımlı özdeşimin esasında insan münasebetleri içerisinde, bireyin herhangi diğer bireyler ile ilişkilerde tecrübe edilen her şey olacağını öne sürmektedir (Göka, 1993).

Yansıtımlı özdeşim, yansıtma ile benzer bir kavramdır. Yansıtımlı özdeşim, bireyin kendi içsel parçalarını, karşısındaki kişinin ruhsal durumu içerisine sokması ve kendi parçalarıyla münasebetini koparamaması sebebiyle karşısındaki kişiyi kendisi gibi yaşayarak onu kontrol etmeye çalışmasıdır. Atay'a göre bu durum, mekanizmayı normal insan münasebetlerinde karşıdaki bireyi belli bir biçimde davranmaya zorlama ile oluşmaktadır. Söz konusu mekanizmaya başvuran kişi ilk olarak, benliğine zarar verme olasılığı bulunması sebebiyle, ondan kurtulmak için kendisine zarar veren özelliği karşısındakine yansıtır. Sonrasında, yansıtma yapılan bireyi etkilemeye ve kendi istediği biçimde davranmaya zorlamaktadır. Nihayetinde karşıdaki birey tarafından değişime uğratılan ve işlenen özellikler yansıtmayı yapan birey tarafından içe aktarılır ve özdeşleştirilir (Atay, 2010).

1.6. Toplum İçin Bir Uyarı : Narsizm

Günümüzde narsistlere çoğu yerde rastlamak mümkündür. İşyerlerinde, ikili ilişkilerde suçlularda vb. bir çok yerde görülmektedir. Ruh sağlığı uzmanları tarafından, kişilik bozuklukları belirli kriterler üzerinden tanımlanmaktadır. Fakat toplumun içerisinde görüntüsü, fiziksel bir belirtisi olmaması sebebiyle durum karmaşıklaşmaktadır. Narsistik kişilik bozukluğu ilişkilerde iş ortamında ve ailede büyük sorunlara sebebiyet verebilmektedir. 1994'te yayımlanmış olan DSM-VI'de nüfus içerisindeki narsistik kişilik bozukluğu probleminin %1'den daha aşağıda bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. 2000'li yıllara gelindiğinde, 2001-2005 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'nde patolojik narsistik kişilik bozukluğunun yaygınlığını tespit etmek amacıyla yapılan bir araştırmada kolayda örneklem yöntemiyle seçilmiş 35000 kişinin %6.2 sinde patolojik narsistik kişilik bozukluğunun görüldüğü kanısına varılmıştır. Yukarıda açıklanan araştırmalarda narsistik kişilik bozukluğunun geçen 10 yılda yükseliş göstermesinin sebebi olarak söz konusu iki araştırmacının benzer örneklemelerden oluşmaması ya da 94'te yapılan araştırmada mevcut örneklemin ulaşılması amaçlanan evreni yeteri kadar temsil etmediği şeklinde yorumlar geliştirilmiştir. 2013 yılında yayımlanmış olan DSM-V'te daha büyük ölçekli araştırmalar geliştirilmiştir. Araştırma

sonucunda narsistik kişilik bozukluğu görülme oranı %6.2 olarak saptanmıştır. Yapılan tüm araştırmalar göstermektedir ki narsistik kişilik bozukluğu problemi yıllar içerisinde artış göstermeye devam etmekte ve dikkate alınması gereken bir toplum problemi olarak önümüzde durmaktadır. İş yerlerinde, ikili ilişkilerde ve suçların temelinde narsistik kişilik bozukluğunun olduğu yönünde ifadeler bulunmaktadır. Bu kapsamda toplum içerisinde narsistik kişilik bozukluğunu tespit etmeye amaçlayan çalışmalar geliştirilmektedir (Eddy, 2018).

Araştırmalara göre son 25 yılda görülen boşanma davalarında sıklıkla karşılaşılan psikolojik problemlerin başında patolojik narsizm gelmektedir. Söz konusu araştırmaya göre patolojik narsizm tanısı konan bireylerin çocuklarıyla yeteri kadar iletişim kuramadıkları, bu durumun ise kişilerin empati kuramama problemine bağlı olduğu ifade edilmektedir. Boşanma kaynaklı cinayet ve intihar vakalarını tetikleyici bir unsur olarak narsistik kişilik bozukluğu öne sürülmektedir. Bu durumun nedeni olarak bireylerin evlilikte kontrolü kaybetme kaygısı, partner ile yaşanan iletişim problemleri ve toplum baskısı gibi durumlarla baş edememe gibi etmenler sıralandırılmaktadır. İş yerinde mobbingin artması, işverenlerin narsistik durumlar sergilemesi, çalışanlar arası sorunların sıklıkla yaşanır olması kişilik problemleri konusunda farkındalık çalışmalarının yapılması gerekliliğini doğurmaktadır. Günümüz siyaset ve iş dünyasında geçmişe göre çok sayıda çok sayıda sosyopat ve narsistik lider bulunmaktadır. 2008 yılında yaşanan büyük buhranda narsistik bozukluk sergilediği düşünülen yönetici ve iş sahiplerinin çalışanlara yaşattığı çok sayıda zorlu süreç bulunmaktadır. Toplumda suç oranının giderek azalmasına rağmen tecrübe edilen bir çok intihar saldırısı vakası ve ortaya çıkan seri katillerde psikolojik problemlerin sıklıkla görüldüğü ifade edilmektedir. Toplumda narsistik ve sosyopatik bozuklukların bilinirliğinin zayıf olması söz konusu bozukluklar görülen kişilerin tanınmamasına, onların yanıltıcı, baştan çıkarıcı ve büyüklenmeci tavırlarıyla kamufle olmasına sebebiyet verebilmektedir. Seri katiller ve intihar saldırıları vakaları, bunların failleri medyanın her zaman gündeminde olsa da önemli olan söz konusu katillerin eylemlerinden önce herhangi bir psikolojik bozukluk sinyali verip vermemesidir. Bu durum araştırılması ve gündeme alınması gereken konuların başında gelmektedir. Toplumların eğitim araçlarıyla kişilik bozuklukları konusunda bilgilendirilmesi, farkındalık çalışmaları ve kamu spotlarıyla bilinçlendirilmesi bireylerin bu gibi problemleri sezmesine, zarar görmemesine olumlu katkı yapacağı düşünülmektedir (Eddy, 2018).

BÖLÜM 2: TÜRKİYE’DE SİYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTLERİ

Siyasi partilerin gençlik örgütleri ülkemizde etkin bir güç olan politik gücün adeta yapıtaşlarını oluşturmaktadır. Siyasi parti gelenekleri içerisinde yetiştirilen parti elemanlarının bireysel narsistik düzeylerinin tespiti, partilerin kendi bünyesindeki faaliyetlerin planlanan doğrultuda işlenmesi için partiler arası veya parti-toplum düzeyinde nitelikli iletişimin sağlanması hususunda fayda sağlayacak araştırılması gereken başlıklardandır. Bütünsel bir sisteme göre işleyen partiler içerisinde, bireysel-psikolojik bir takım bozukluklardan kaynaklanan bireysel narsizm, tepkilerini içselleştirmiş ve örgütsel mekanizmaya aksetmiş bireylerin tespiti konusunda sistem içerisinde bir psikolojik sistem oluşumunun öngörülmesi ve organizasyondan çıkarılması için hayati bir meseledir. Bu doğrultuda çalışmada kullanılacak narsistik kişilik envanteri, narsistik bozuklukları bulunan bireylerin siyasi partilerin gençlik örgütleri içerisinde tespitini mümkün kılacak bir çalışma yapılmasını, bu çalışmanın bilimsel anlamda takibi ve yorumunun mümkün olduğunun anlaşılması ve siyasi partiler lehine faydaların ortaya koyulması amacıyla tasarlanmıştır.

2.1. Türkiye’de Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerinde Durum Analizi

Siyasi parti gençlik örgütü üyeleri, temsili demokrasilerde çok sayıda görev üstlenmiş birer örgüt olarak partilerin üzerindeki en önemli oyuncularlardır. Siyasi partilerin toplumsal yönünü temsil eden ve söz konusu topluluktan oy talep etme faaliyetlerinde bulunan bu yükün altına giren siyasi partilerin gençlik örgütü üyeleridir. Türkiye’de partilerle toplumsal yapı arasındaki iletişim her daim güçlü olmuştur ve bunun altında yatan nedenlerden birisi de partinin temsiliyet kabiliyeti yüksek veyahut bu potansiyele sahip olan üyelere oluşmasıdır (Boyras, 2009). Toplum ile olan bağlarını kaybetmemek amacıyla partiler üyelere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu sebeple örgüt üyeleri de siyasi partilerin içerisinde çeşitli faaliyetlerinde bulunurlar. Söz konusu üyelerin faaliyetleri dört ana grupta toplanabilmektedir:

- Yerel partinin toplantılarına katılmak gibi kurumsal boyuta tabi faaliyetler,
- Halkın taleplerinin ne derece dinlendiği seçimler gibi katılım boyutu faaliyetleri,
- Partinin mevcut karar alma faaliyetlerine katılma ile ilgili olarak katılım boyutu,
- Son olarak da bağışlar ve aidatlar vasıtası ile parti finansmanına katkı boyutu.

Söz konusu boyutlar ve faaliyetler üyelerin partiye adapte olması ve topluma bu adaptasyonu hissettirmesi bakımından önemlidir. Partiye gençlik örgüt vasıtası ile katılım göstermiş olan üyelerin motivasyonları ise iki başlık altında incelenebilmektedir. Herhangi bir konuda kamuoyuna veya parti organlarının karar süreçlerine etki etmek, kariyer planlaması yapmak ve ilişkileri aracılığıyla gelecek yatırımı yapmak, siyasi etki alanı yüksek kişilerce yakın iletişim kurmak bu sayede toplumda ki iletişim gücünü ya da arttırmak olumlu referans (Baykal, 1970).

Partilerin gençlik örgütleri siyasi partiye üye kazandırma ve toplumsal tabanda etki alanı yayma hususunda her zaman önemli bir kanal görülmektedir. Fakat son yıllarda siyasi partilerin gençlik örgütlerine olan ilgi azalmıştır. Bunun sebebi olarak partilerin profesyonelleşmesi böylelikle de gençlik örgütlerine yapılan yatırımların azalması olarak görülebilir. Partilerin gençlik örgütlerine bazı bölgelerde ilginin az olmasına rağmen bir takım siyasi manevra ve faaliyetlerin yoğun yaşandığı bölge ve beldelerde gençlik örgütleri motive faaldir ve söz konusu oluşumlara üye olmak isteyen gençler, siyasi parti ve örgütlerine halen yüksek düzeyde ilgi duymaktadırlar. Siyasi partilerin gençlik örgütleri ve bu mekanlardaki organizasyonlar son yıllarda azalmaktadır bunun nedenlerini şu şekilde açıklayabilir:

- Kitlesele üye aktivitelerinin yerine profesyonel seçim kampanyalarına bırakması
- Organizasyon yapısında değişimler
- Görsel ve yazılı medya olanaklarının değerlendirilmesi ve parti gençlik örgütü üyelerinin gönüllü faaliyetlerini yerine getirememesi veyahut bu alanın daraltılması.

Türkiye’de istatistiklere yansıyan ölçüde yapacağımız değerlendirmede gençlerin siyasete katılımı oldukça düşük düzeyde görülmektedir. TÜİK verilerine göre genç nüfusa sahip olan bir ülkenin, toplumsal nüfusta karşılığı yüzde 16,3 tür. Türkiye’de gençliğin siyasete katılımını gösterir verilere göre sırasıyla 1999, 2003, 2008,2014 yıllarında oy verme oranları % 61, % 53, % 48 ve % 90 olurken herhangi bir partinin gençlik örgütlerine katılım oranı % 10, % 8, % 9, % 12 olarak gerçekleşmiştir. Herhangi bir partinin gençlik kollarına üye olmaksızın parti üyeliği ise %6, %4,%4,%10 olarak belirlenmiştir. Partilerin aktivist faaliyetlerinde bulunma seçim kampanyalarına doğrudan katılım bayraklama çalışmaları gibi daha parti ile iç içe olan çalışmalarda ise oranlar

%6, %4, %5, %6 olarak belirlenmiştir. Mevcut veriler ışığında geleneksel partiye katılım üyelik ve oy verme yönünden politakaya katılım artış göstermişken, parti aktivizmin de düşüş görülmektedir. TÜİK verilerinden görüldüğü üzere ülkede yüksek genç nüfus oranına rağmen mecliste yaş ortalaması; kadınlar için 45, erkeklerde 50 düzeyindedir. Gençler açısından siyasi temsiliyet az olmasına binaen bu durum kadınlar özelinde daha düşük oranlardadır. Partiler düzeyinde yaş ortalaması AKP 50, CHP ise ortalama 51 yaş düzeyindedir. Gençlere yönelik son yıllarda seçmen yaşının düşürülmesi ve meclise katılımın teşvik edilmesi amacıyla yapılan çalışmalar olumludur. Fakat TÜİK verilerinden de ortaya koyulduğu üzere yetersizdir (Çam, 2009).

2.2. 1982 Anayasasına Göre Parti Üyeliği

Ülkemizde siyasi partilere üye olma durumu Anayasa ve siyasi parti kanunu adıyla düzenlenmiştir. Anayasal garanti şeklini almış bulunmakla birlikte 18 yaşını doldurmuş her Türk genci siyasi partilere katılma ve parti kurma yeterliliğine sahip görülebilmektedir. Buna ek olarak bazı meslek grupları siyasi partilerde görev alamamakta her hangi bir siyasi parti kurulum faaliyeti içerisinde bulunamamaktadır. Bu meslek mensupları hakimler, yüksek yargı organlarına mensup kişiler, savcılar, kamu kurum ve kuruluşlarında görev alan devlet memurları, silahlı kuvvetlerde görevi bulunanlar ile yüksek öğretim öncesi öğrencilerdir.

2.3. Siyasi Partilerin Tüzüklerinde Parti Genç Üyelikleri ve Parti Gençlik Kolları

2.3.1. AK Parti Tüzüğünde Gençlerin Parti Üyeliği ve Gençlik Kolları

Ak parti mevcut tüzüğünde ilgili kanunun 7. Maddesinde görüleceği üzere gençlerin parti üyelikleri ve parti gençlik kolları yan kuruluş adı altında kadın kolları ile birlikte yer almaktadır ve söz konusu kanuna ilişkin düzenlemeler de kadın kollarıyla birlikte eşgüdümlü olarak yapılmaktadır.

Ak parti tüzüğünde gençler üzerine ilk tanımlama temel emeller 4. alt bölümünde bulunmaktadır. İlgili maddeye göre ak parti tüzüğünde yer alan şekliyle “Tüm bireylerin özellikle de gençlerin güvensizlik duymadan kalkınmış gelişmiş refah düzeyi yükseklerde her durumda güvenli bir ülke gönüllüsü olması amacına kalben bağlı, motivasyonlu bireyler olmalarını Ak Parti önemsemektedir.” paragrafıyla belirtilmektedir. Elbette ülke gençliği ile ilgili olan bu paragraf parti yönteminde ilk aşamalarda parti üyelerine bir filtre görevi görmese de ileriki zamanlarda üye siyasetçi

çevresi edinmesiyle politik iş kariyer doğrultusunda bu filtre kemikleşecektir. Recep Tayyip Erdoğan'ın belirttiği; 'Partinin örgütlerince sahiplenmesi beklenen siyasetin tek limanı ahlaktır.' sözü arzulan parti geçliği açısından ödev niteliğindedir. Ak Parti tüzüğünün 17. Maddesine göre ak parti tüm teşkilat yapılanması il, ilçe, genel merkezler meclis grupları belediye meclis grupları şeklindedir. Ayrıca partinin teşkilat kademeleri içerisinde gençlik kolları ve kadın kolları yurt dışı temsilcilikler oluşturulabilir denmektedir. Ak parti tüzüğünde var olan şekliyle yan kuruluşların düzenlenmesinden önce gençlik kolu köy, mahalle sandık bölgesi ve seçim temsilci çevresi kurulları başlığında söz konusu kurullarda 1 adet temsilci bulundurmak şartı ile 17. Madde ve merkez gençlik kolu geçmiş başkanları ile sınırlandırılmakla birlikte onur üyeleri kısmı ile 62. Maddede geçtiği görülmektedir. Bu maddelerden ayrı olarak tüzükte 83. Maddeden itibaren gençlik kolları ile alakalı düzenlemeler bulunmaktadır. Tüzükte 83. Madde 2.fıkıradaki geçen hali ile "ikinci kısımda belirtildiği gibi parti üyeliği bulunan aynı zamanda 30 yaşından büyük olmayan her üye ayrıca gençlik kolu üyeliğine kaydedilmekle gençlik kolları üyeliğine vakıf olmaktadır." Denilerek gençlik kolları üyelerinin diğer üyelerden farklı olarak, kollara özgü deftere kayıt olması anlaşılmaktadır. Aynı maddenin devam ettiği kısımda gençlik organlarında bulunanların 30 yaşından önce örgütte bulunması halinde görevde yaş haddini geçseler dahi söz konusu görevlerinin dönem sonuna kadar süreceği bildirilmiştir. Bununla birlikte parti üyeliği bulunan bir kişinin üyeliğinin sona ermesi aynı zamanda gençlik kolu üyeliğinin de sonlandığı anlamına gelmektedir. 84. Maddede AKP gençlik örgütü teşkilatı kademe organları sayılmıştır. Bunlar merkez teşkilatı, genel başkan ile genel merkez teşkilatı adı altında gençlik kolları büyük kongresi genel merkez karar kurulu merkez gençlik kolu başkanı, merkez gençlik kolu yürütme kurulu ile il gençlik kolu başkanları şeklindedir. İl gençlik kolu şemasında ise il gençlik kongresi, il gençlik kolları başkanı yönetim kurulu ve yürütme kurulu yer almaktadır. Sayıldığı gibi bahsi geçen teşkilatlanma şeması ilçeler içerisinde de aynı hiyerarşi de gerçekleştirilmektedir. Merkez teşkilatla geçtiği gibi örgütlerin içerisindeki iş yükü de belirli hiyerarşilerle dağılmakta ve sağlanmaktadır (Akperti, 2016).

2.3.2. CHP Parti Üyeliği ve Gençlik Kolları

CHP tüzüğüne göre 29.02.2012 tarihindeki olağanüstü kurultayda eklenen bentle birlikte gençlik kolları ve yardımcı organları ilçe, il ve merkez organizasyonlarının dışında sayılarak partinin ana organlarından sayılmıştır. AKP organizasyon yapısına

göre farklılık gösteren bu madde Ak Parti gençlik örgütü ile kadın kolları arasındaki bağlam gibi dizayn edilmemiş, Bülent Ecevit'in sloganı olan; "Gençlik organizasyonları partinin yan gücü değil ana gücüdür." şeklindeki açıklamasına paralel olarak oluşturulmuş ve asli organ olarak sayılmıştır. Gençlik örgütlerinin partinin asli unsuru sayılıp sayılmaması durumu veyahut yan kuruluş olarak dizayn edilmesinin parti üyelerince sosyal yapıda veya politik sahada ne denli motive edici bir unsurdur. Farklı bir araştırma konusu olarak incelenebilir (Kömürcü, 2014).

Ak parti'de uygulanan mevcut tüzükte gençlik kolu başkanlarının ilçe, il, belde ve kurullarda toplantılara katılabilme, tartışmalara katılabilme fakat rey haklarının olmaması CHP parti teşkilatlarında da kabul edilen bir durumdur. Buna ek olarak Şubat 2012'deki toplanan olağanüstü kurultayda gençlik kolu başkanı ve gençlik kolu başkan yardımcılarının teşkilatlarda birtakım haklarının azaltıldığı görülmüştür. CHP tüzüğünde gençlik kolları teşkilatı yönünde bir takım muğlak ifadeler bulunmaktadır (Chp, 2012).

Gençlik kollarına üye olmanın şartı 30 yaşını aşmamış olmaktır. Söz konusu kollar her iki yılda bir kongrelerini toplarlar, gençlik kolları belde ilçe ve il başkanları ile saymanlarını sekreterlerini idari görevlileri seçerler. Ana teşkilat gençlik kolları başkanı ile yan organların yürütme kurulları bahsedilen kongrelerde seçilir. Partinin bulunduğu her bölge mevcut bütçesinin % 10 payı gençlik kolları ve oluşumlarına ayırmak mecburiyetindedir. Genel merkez partinin yıllık bütçesinden gençlik kolları genel başkanlığı makamına yeter miktarda bütçe ayırmaktadır. Söz konusu paylar ve bunların organizasyonlarca bölüşümü sağlanırken yönetimin görüşü alınabilir. Gençlik kollarında harcamalar ilgili ilçe ve il saymanı ile genel merkezde ise söz konusu ilin genel başkanı tarafından yapılmaktadır. Gençlik kollarının ana amaç ve hedefleriyle birlikte stratejilerinin oluşturulması, yönetmeliklerle düzenlenir. Denetimler de yönetmeliklerin içerisinde yer bulmaktadır. Tüzükte yer alan 43 madde ile sayılan koşullar yan kol örgütlerince de uygulanmaktadır (Chp, 2012).

Siyasi partilerin gençlik örgütleri ülkemizde etkin bir güç olan politik gücün adeta yapıtaşlarını oluşturmaktadır. Siyasi parti gelenekleri içerisinde yetiştirilen parti elemanlarının bireysel narsistik düzeylerinin tespiti, partilerin kendi bünyesindeki faaliyetlerin planlanan doğrultuda işlemesi için diğer taraftan ise partiler arası veya parti-toplum düzeyinde nitelikli iletişimin sağlanması hususunda fayda sağlayacak

araştırılması gereken başlıklardandır. Bütünsel bir sisteme göre işleyen partiler içerisinde, bireysel-psikolojik bir takım bozukluklardan kaynaklanan bireysel narsizm, tepkilerini içselleştirmiş ve örgütsel mekanizmaya aksetmiş bireylerin tespiti konusunda sistem içerisinde bir psikolojik sistem oluşumunun öngörülmesi ve organizasyondan çıkarılması için hayati bir meseledir. Bu doğrultuda çalışmada kullanılacak narsistik kişilik envanteri, narsistik bozuklukları bulunan bireylerin siyasi partilerin gençlik örgütleri içerisinde tespitini mümkün kılacak bir çalışma yapılmasını, bu çalışmanın bilimsel anlamda takibi ve yorumunun mümkün olduğunun anlaşılması ve siyasi partiler lehine faydaların ortaya koyulması amacıyla tasarlanmıştır.

2.3.3. MHP Gençlik Kolları Yönetmeliği

MHP gençlik kolları ve MHP kadın kolları parti teşkilat şemasında yan kuruluşlar olarak sınıflandırılmışlardır. Kuruluşlar merkez yönetim kurulu kararı ile birlikte, merkezi Ankara’da olmak kaydıyla il ilçe ve beldelerde kurulabilmektedirler. Gençlik kolları ve kadın kollarının teşkilat yapısı, teşkilat kademelerinde yer alacak organların yetki sorumluluk ve görevleri yönetmelikle belirlenmektedir. Parti program ve tüzüğünde yer alan ilke amaç ve hedeflerini geliştirmek, tanıtmak, propaganda usul ve esaslarını belirlemek, araştırmalar yaparak Türkiye ve dünya problemleri ile ilgili değerlendirmeler yapmak, parti gençlik örgütlerinin eğitimlerini sağlamak, problemlere çözüm getirecek kadro yapısını tesis etmek ve yetiştirmek üzere Genel merkezde, strateji geliştirme merkezi parti okulu ve siyaset liderlik okulu kararıyla kurulabilmektedirler. Ayrıca il ve ilçe teşkilatlarında çeşitli konularda araştırma, inceleme ve değerlendirme yapmak üzere Başkanlık Divanı kararı ile çalışma grupları ve danışma kurulları kurulabilir. Bunların dışında da, Genel Merkez ve diğer teşkilât birimlerinde partinin amacına uygun olarak gerekli görülmesi halinde araştırma ve danışma amaçlı ihtiyari kurullar Merkez Yönetim Kurulu kararı ile oluşturulabilir (MHP, 2009).

BÖLÜM 3: BİREYSEL NARSİZMİN SİYASİ PARTİLERİN GENÇLİK ÖRGÜTÜ ÜYELERİ DÜZEYİNDE ARAŞTIRILMASI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Narsizm ulusal ve uluslararası literatürde çok kez araştırma konusu olmuştur fakat yayınlanan çalışmalarda Türkiye’de siyasal düzlemde bireysel narsizmi konu alan çalışmalar sınırlıdır. Bu sebeple literatürde partiler düzeyinde bireysel narsizmin incelenmiş olması çalışmayı konu düzeyinde önemli hale getirmektedir.

Araştırma kapsamında:

- 1- Siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerinin analiz edilmesi, eğilim farklılıklarının ortaya koyulması,
- 2- Narsizm eğilimi görülen siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin narsizmin hangi alt boyut/boyutlarından kaynaklandığını analiz etmek, boyutlar arası farklılıkları ortaya koymak,
- 3- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerini üyelerin demografik özelliklerine göre analiz etmek, eğilim farklılıklarını ortaya koymak,
- 4- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm eğilimlerini üyelerin bulunduğu örgüte ilişkin görüşlerine göre analiz etmek, eğilim farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Aktarıldığı üzere bireysel narsizm, olumsuz sonuçlar doğurabilme potansiyeline sahiptir. Parti lider ve yöneticilerinin narsizmi siyasal boyutta ve partileri konu alan şekliyle inceleyen çalışmaları dikkate alması, örgüt yapılandırma, seçim ve uygulama süreçlerinde söz konusu çalışmalardan yararlanmasının hem parti, örgüt hem de toplum için faydalı olacağı beklenmektedir. Araştırma, örgüt lider ve yöneticilerinin değerlendirme çalışmaları ve partiler üstü konularda topluma sirayet eden bazı problemlerin önlenmesi açısından önemlidir. Narsistik bulgular örgütün ana amaç ve hedeflerinin yanılmasına ve başarısızlığa sebep olma potansiyeline sahiptir. Bu çalışmayla birlikte narsistik düzeylerin araştırılması ve yorumlanması partiler nezdinde bir yol haritası olabilmesi örgüt lider ve yöneticilerin çalışmayı gündemlerine almasıyla

mümkündür. Çalışmanın amacına ulaşmasıyla, örgüt ve örgüt üstü toplumsal sorunların çözümünde fayda sağlayacağı beklenmektedir.

3.2. Araştırmanın Kapsam ve Kısıtları

Araştırma kapsamında anketler Sakarya ve Kocaeli sınırları içerisinde faaliyetlerine devam eden siyasi parti gençlik örgütlerine mensup üyelere uygulanmıştır. Araştırma kısıtı olarak Sakarya’da faaliyette bulunan AKP, CHP ve MHP üyelerinin haricindeki partiler anketlerde DİĞER seçeneği olarak sunulmuştur. Bununla birlikte anket çalışmasının siyasi konuya değinmesi dolayısıyla katılımcılardan bazılarının cevaplarını tedirgin olarak vermesine sebep olduğu görülmüştür.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

3.3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın ana kütlesini Sakarya ve Kocaeli ilinde bulunan siyasi parti gençlik örgütü üyeleri oluşturmaktadır. Fakat üyelerin tamamına ulaşılması mümkün olmadığından araştırma örneklemini kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 350 siyasi parti gençlik örgütü üyesi oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünü belirleme konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Comrey ve Lee (1992) örneklem büyüklüğü için 50 çok az, 100 az, 200 orta, 300 iyi, 500 çok iyi ve 1000 mükemmel olarak belirtmişlerdir. Tlumb’ın genel bir kuralı olarak, faktör analizi için en az 300 anket olması rahatlatıcıdır (Tabachnich ve Fidell, 2007). Bir diğer örneklem yönteminin yeterli olması hususundaki görüş, anketteki değişken sayısının en az 10 katı olması gerektiğidir (Kline, 2005, Gegez,2010). Araştırma anketinde yer alan değişken sayısı istikametinde örneklem büyüklüğü için en az 270 (27 x 10) kişilik bir örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu belirlenmiştir. Araştırma anketi 2018 yılının kasım döneminde kolayda örneklem yöntemiyle 350 kişilik bir örnekleme ulaşılmış olup anketlerin incelenmesi sonucunda 324 tanesinin analizler için uygun olduğu görülmüştür.

3.3.2. Narsisistik Kişilik Envanteri

Araştırmada narsizmi konu alan çalışmalarda sıklıkla kullanılan Narsisistik Kişilik Envanterinin (NKE-16) (Ames, Rose ve Anderson 2006; Atay, 2009) kullanılması uygun görülmüştür. Ames, Rose ve Anderson (2006) tarafından geliştirilen ve 16 maddeden oluşan Narsistik Kişilik Envanteri (NKE- 16) ölçeği, 2’li derecelendirmeye göre puanlanmaktadır. Atay (2009) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçeğin Cronbach alfa değeri 0, 657 olarak bulunmuştur. Türkçe formun açılımcı faktör analizi

sonrasında orijinal formunda olduğu gibi teşhircilik, üstünlük, otorite, hak iddia etme, sömürücülük ve kendine yeterlilik alt boyutlarından oluştuğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %60,8'ini açıkladığı bulunmuştur (Atay, 2009; Güngör ve Selçuk, 2015; Demirci ve Ekşi, 2017). Ölçek 2'li derecelendirme sistemiyle, her bir madde için iki cevap seçeneği sunmaktadır: Bir seçenek narsistik cevap olarak "1", diğeri tipik cevap olarak "0" olarak puanlanmaktadır. Atay'ın Türkçe'ye uyarladığı NKE-16 ölçeği ile Ekşi'nin (2016) uyarladığı Beş Faktör Narsisizm Envanteri-Kısa Formu (FFNI-SF) arasında uyum olduğu gösterilmiştir (Ekşi, 2016).

Araştırmalar narsisizmin alt boyutlarının farklı özellikler göstermesi nedeniyle toplam puan yerine alt boyutlarının ayrı ayrı değerlendirilmesinin daha faydalı olabileceğini göstermektedir (Demirci ve Ekşi, 2017:38). Narsisizm kavramına özgü çok boyutluluğu daha iyi yansıtan 2'li derecelendirme NKE ölçeğinin, benlik-değeri ayarında ve kişilik gelişiminde iki-ögel model öne süren kuramlarla da tutarlı olduğu görülmüştür (Raskin, Novacek ve Hogan, 1991; Akt: Kızıltan, 2000:15). Araştırmada kullanılan NKE-16'daki 1, 3, 6, 8, 9, 11, 14, 16 numaralı maddelerdeki 1. satırdaki ifadeler ve 2, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 15 numaralı maddelerde 2. satırdaki ifadeler narsisizmle tutarlı olan ifadeleri göstermektedir (Güngör ve Selçuk, 2015). Anketteki (EK.I). Her bir ifade için katılımcılar narsistik bir cevap (herkes bana iyi biri olduğumu söyler. Ben iyi olduğumu biliyorum) veya narsistik olmayan bir cevap (insanlar kompliman yaptığında bazen mahcup oluyorum) vermekte; narsistik cevap "1", olmayan cevap "0" ile puanlanmaktadır. Kullanılan NKE-16 ölçeği, insanların genel narsistik eğilimlerini ölçmekte ve Raskin ve Terry (1988) tarafından geliştirilen ölçek ile yüksek korelasyon göstermektedir (Golec de Zavala, 2009).

Narsistik kişilik envanteri olarak hazırlanmış söz konusu ölçekte 16 tanesi narsizmi konu alan toplamda 32 ifade bulunmaktadır. Katılımcılardan kendilerine yakın olan seçeneği işaretlemesi beklenerek, seçilen şıktan toplamdaki narsizm puanı belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçek, sömürücülük, teşhircilik, üstünlük, hak iddia etme, otorite ve kendine yeterlilik olarak 6 farklı alt düzeyin toplam değeriyle birlikte bireyin narsistik düzeyinin saptanması amacıyla hazırlanmıştır.

Narsistik kişilik envanterinde:

- 4 ile 12. İfadelerle *otorite*
- 8, 13 ve 15. İfadelerle *Kendine yeterlik*
- 1,3 ve 16. İfadelerle *üstünlük*
- 2,7 ve 11. İfadelerle *teşhircilik*
- 5,9 ve 14. İfadelerle *sömürücülük*
- 6 ile 10. İfadelerle ise *hak iddia etme* alt boyutu ölçülmüştür.

Narsistik olguların yüzyıldan beri klinik olarak inceleniyor olması, narsizme ilişkin ampirik çalışmaların daha çok olacağı beklentisini akla getirebilir. Ancak, durum düşünüldüğü gibi değildir. Narsisizmle ilgili az sayıda yapılmış çalışmalardan ancak yarısı narsisizmi ölçen ölçeklerin geliştirilmesiyle ilgiliyken, diğer yarısı bu ölçeklerden birkaçının geçerliliğine dair yapılan çalışmaları kapsamaktadır (Kızıltan, 2000:6). Bu ölçekler içinde en çok ilgi çeken, 1979 yılında Raskin ve Hall'un geliştirdikleri ve sonrasında 1988'de Raskin ve Terry'nin 40 maddelik, 7 boyutlu Narcissistic Personality Inventory (NPI-40) olarak bugünkü haline getirdikleri Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-40) olmuştur ve ölçek Kızıltan (2000) tarafından dil eşdeğerliliği, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasıyla Türkçe'ye uyarlanmış, uygulama ve araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır (Kızıltan, 2000; Hamedoğlu, 2009; Kartopu, 2013). 2006 yılında Ames, Rose ve Anderson tarafından revize edilerek 16 maddeye indirgenen NKE-16 ölçeği ile katılımcılara 32 ifade ile kendilerine yakın buldukları ifadeleri seçmeleriyle toplam narsisizm puanları hesaplanmaktadır (Atay, 2009; Çoban ve İrmış, 2008).

3.3.3. Araştırmada Kullanılan Analizler

Mevcut anket verileri ışığında IBM SPSS Statistics 20 programından istifade edilerek frekans, bağımsız gruplar T-Testi ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırma hipotezlerinin sınanması doğrultusunda anketlerdeki değişken sayıları göz önüne alınarak değişken sayılarının 2'yi geçmediği durumlarda bağımsız değişken T-testi değişken sayılarının 2'den fazla olduğu ve gruplar arası analiz yapma gereği görüldüğü durumlarda tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hareket noktası siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin demografik özellikleri ve örgüt hakkındaki değerlendirmelerine göre bireysel narsizm eğilimlerinin analiz edilmesi, eğilim farklılıklarının ortaya koyulmasıdır buradan hareketle hipotezler geliştirilmiş, geliştirilen hipotezler analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamına alınarak test edilen hipotezler aşağıdaki şekliyle listelenmiştir.

- H1- Siyasi parti gençlik örgütü üyelerinde bireysel narsizm eğilimi vardır.
- H2- Partiler düzeyinde siyasi partilerin gençlik örgütü üyeleri, bireysel narsizm düzeyleri açısından farklılık göstermektedir.
- H3- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri cinsiyetleri açısından farklılık göstermektedir.
- H4- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri yaş grupları açısından farklılık göstermektedir.
- H5- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri eğitim durumları açısından farklılık göstermektedir.
- H6- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri siyasi partilere üyelik süreleri açısından farklılık göstermektedir.
- H7- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri partinin Üye Sayısı Açısından Değerlendirilmesine göre Farklılık Göstermektedir.
- H8- Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyleri partinin lidere göre değerlendirilmesi açısından farklılık göstermektedir.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında incelenen değişkenler ve ankette yer verilen soruların frekansları alınmış, araştırmada kullanılan narsistik kişilik envanterine ilişkin analizler ve elde edilen veriler aşağıda açıklanarak tablo haline getirilmiştir.

3.5.1. Ölçek Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizleri

3.5.1.1. Geçerlilik Analizi

Envanterin geçerliliğine yönelik faktör analizi uygulanmıştır. Salim ATAY tarafından yayınlanan Narsistik Kişilik Envanterinin Türkçeye Standardizasyonu adlı çalışmada temel bileşenler yöntemi ile uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonucunda, soruların

orijinal yapıya uygun olarak 6 faktöre dağıldığı görülmüştür. Faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı % 60,8'dir. Araştırma kapsamında yapılan faktör analizi sonucu da söz konusu çalışmadaki faktör analizi sonuçları ile paralellik göstermektedir. Faktörlerin toplam varyansı açıklama oranı %62,1 olarak tespit edilmiştir. KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) değeri örneklemin yeterlilik değerini ortaya koymaktadır. KMO değeri. 50 ile. 59 arasında ise zayıf, .60 ile. 69 arasında orta, .70 ile. 79 arasında iyi, .80 ile. 89 arasında çok iyi ve. 90 ve üzeri ise mükemmel olarak kabul edilmektedir (George ve Mallery, 2001 Akt. Yaratan, 2017: 231). Bu çalışmada yer alan ölçeğin KMO değeri 0.627 olup, çalışma orta derece örneklem yeterliliği göstermektedir.

3.5.1.2. Güvenirlilik Analizi

Tablo 1
Ölçek Güvenirlilik Analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	N of Items
Narsistik Kişilik Envanteri	0,685	16

Alpha değeri ise ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir. (Yaratan, 2017: 245). Gerçekleştirilen çalışmada Cronbach's Alpha değeri 0,685 olarak tespit edilmiştir. Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanabilmektedir. (Kalaycı, 2008).

- $0.00 < \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0.40 < \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür.
- $0.60 < \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0.80 < \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

3.5.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine dair bulgular Tablo 2' de listelenmiştir. Tabloda yansıtıldığı üzere araştırmaya katılan katılımcıların % 61'i (198) erkek % 39'u (126) ise kadındır. Türkiye'deki siyasi partiler özelinde kadınların siyasetteki yeri Sakarya ve Kocaeli örneğinden de görüldüğü gibi erkeklerin aşağısında kalmaktadır. Bu durum gençlik örgütleri içinde geçerli olmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında 18-24 yaş aralığı % 41,7 iken 25-34 aralığında % 47,2 oranına tekabül etmektedir bununla birlikte 35-44 aralığı % 5,6 iken

45-54 yaş aralığı % 3,7 olmuştur. Katılımcıların yaş aralığı grafiği Tablo 2’de belirtilmiştir. Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin öğrenim düzeyleri üniversite mezunu üyeler % 71,3 ile nitelikli çoğunluktadır. Bununla birlikte lisansüstü mezuniyete sahip üyeler % 12 ile takip etmektedirler. Lise ve ilköğretim düzeyleri ise toplamda % 17’ye tekabül etmektedir. Siyasi partilerin gençlik örgütü mensupları parti fark etmeksizin öğrenim düzeyi yüksek kişilerden oluşmaktadır, burada yükseköğretim mezunu bireylerin parti örgütlerine katılım isteğinin yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumuna göre 1600-3000 gelir durumunda olanlar % 42 ile ilk sıradadır, 1600’den aşağıda olanlar ise % 34 ile takip etmektedir. % 76’lık büyük bir kesim 3000 tl ve aşağı bandında yer almaktadır. Katılımcıların yaş ve öğrenim durumları göz önüne alındığında üniversite öğrencileri ve yeni mezun, iş hayatında tecrübesi sınırlı olan veya çalışmayan bireylerin siyasi partilerde çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 2
Demografik Özellikler Tablosu

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	198	61,1
Kadın	126	38,9
Toplam	324	100
Yaş Aralığı	Frekans (f)	Yüzde (%)
18-24	135	41,7
25-34	153	42,2
35-44	18	5,6
45-54	12	3,7
55 ve üzeri	6	1,9
Toplam	324	100
Öğrenim Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	32	3,7
Lise	42	13
Üniversite	211	71,3
Lisansüstü	39	12
Toplam	324	100
Gelir Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
1600 ve altı	111	31,3
1601-3000	138	42,6
3001-4000	36	11,1
4001-5000	15	4,6
5001 ve üstü	24	7,4
Toplam	324	100

Tablo 3
Parti Gençlik Örgütlerine Katılım Yılı Tablosu

Katılım Yılı	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-1 yıl	237	73,1
2-3 yıl	48	14,8
3-4 yıl	18	5,6
5 yıl ve üzeri	21	6,5

Araştırmaya katılım gösterenlere Siyasi partilerin gençlik örgütlerinde bulunma yılı sorulmuştur. Alınan cevaplara göre gençlik örgütüne katılım gösteren üyeler yeni veya yakın denebilecek tarih aralıklarında örgütlere kayıt olmuşlardır. Verilen cevaplara göre 0-1 yıl arası kayıt olan ve siyasi partideki sorumluluklarını faal olarak yerine getiren üyeler % 73'lük bir oranla çoğunluktadır. 2-3 yıl arası zamanla gençlik örgütlerindeki görevlerini yerine getiren üye yüzdesi 14,8 olarak analiz edilmiştir. Buradan hareketle;

Sakarya ve Kocaeli illerinde parti gençlik örgütlerinde üye ve kadro alımı sürekli olarak yapılmakla birlikte var olan üyeler bağlılıklarını kaybedebilmekte veyahut siyasi partilerin gençlik örgütlerindeki görevlerini yerine getirmemektedir sonucuna ulaşabilmektedir katılım yılı ilgili bilgiler Tablo 3 olarak düzenlenmiştir.

Tablo 4
Parti Gençlik Örgütlerine Katılım Sayısı

P. Örgüt Adı	Sayı (n)	Yüzde (%)
AKP	89	27,5
CHP	79	24,4
MHP	69	21,3
DİĞER	87	26,9
TOPLAM	324	100

Katılımcılara anket vasıtası ile sorulan diğer bir soru ise hangi partinin gençlik yapılanmasına kayıt olduklarıyla ilgilidir. Burada katılımcılar çekingen davranış göstermektedirler ve parti ile ilgili sorular hakkında soru sorma ihtiyacı taşımaktadırlar. Analiz sonuçlarından da görüldüğü üzere diğer şıkkında bir yığılma olmuştur. Bunun sebebinin cevap verme isteksizliğinden kaynaklandığı üzerine yorumlanmıştır. Tablo 4’de çalışmaya katılan siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin sayıları listelenmiştir. Buradan hareketle AKP gençlik örgütü üyeleri %27,5, CHP % 24,4, MHP % 21,3 ve DİĞER şıkkı % 26,9 dur.

Tablo 5
Katılımcıların Narsistik Kişilik Envanterine Verdiği Yanıtlar

<i>Üstünlük Boyutu</i>	Sayı	Yüzde
İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım	204	63
İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.	120	37
Toplam	324	100
Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.	246	75,9
Özel biri olduğumu düşünüyorum	78	24,1
Toplam	324	100
Herkes gibi biriyim.	246	75,9
Sıra dışı biriyim.	78	24,1
<i>Teşhircilik Boyutu</i>		
Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.	225	69,4
İlgi merkezi olmayı severim	99	30,6
Toplam	324	100
Gösterişten kaçınırım.	249	75,9
Genellikle fırsatımı bulduğumda şov yaparım.	75	24,1
Toplam	324	100
İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.	129	39,8
İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.	195	60,2
<i>Kendine Yeterlik</i>		
Her zaman ne yaptığımı bilirim.	108	66,7
Bazen yaptığım şeyden emin değilimdir.	216	33,3
Toplam	324	100
Önemli bir insan olacağım..	57	17,6
Başarılı olmayı umuyorum	267	82,14
Toplam	324	100
Kendi kendime yeterim.	75	23,1
Başkalarından öğrenebileceğim çok şey var.	249	76,9
<i>Sömürücülük Boyutu</i>		
İnsanları kolayca manipüle ederim.	39	12
İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.	285	88
Toplam	324	100
Bazen iyi hikaye anlatırım	276	85,2
Herkes hikayelerimi dinlemekten hoşlanır..	48	14,8
Toplam	324	100
İnsanlar söylediklerimin bazılarına inanır.	53	16,4
İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.	271	83,6
<i>Otorite Boyutu</i>		
İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.	195	60,2
Emirlere uymaktan rahatsız olmam.	129	39,8
Toplam	324	100
Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.	252	77,2
İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.	72	22,8
<i>Hak İddia Etme Boyutu</i>		
Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.	69	21,3
Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.	255	78,7
Toplam	324	100
İnsanlardan çok şey beklerim.	33	10,2
Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.	291	89,8
Toplam	324	100

Katılımcıların Narsistik kişilik envanterine vermiş olduğu yanıtlar Tablo 5’de listelenmiştir.

Tablo 6
Katılımcıların Örgütsel Düşünceleri

Katılıcı Yanıtı	Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütündeki üye sayısı üyeliğinizi etkiler mi?	
	Sayı	Yüzde
Evet	84	61,1
Hayır	240	38,9
Toplam	324	100
Katılıcı Yanıtı	Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütünün genel başarısı üyeliğinizi etkiler mi?	
	Sayı	Yüzde
Evet	201	62
Hayır	123	38
Toplam	324	100
Katılıcı Yanıtı	Üyesi olduğunuz parti gençlik örgütü başkanı/liderinin yönetim becerisi üyeliğinizi etkiler mi?	
	Sayı	Yüzde
Evet	246	75,9
Hayır	78	24,1
Toplam	324	100
Katılıcı Yanıtı	Üyesi olduğunuz parti genel başkanı / liderinin yönetim becerisi üyeliğinizi etkiler mi?	
	Sayı	Yüzde
Evet	267	82,4
Hayır	57	17,6
Toplam	324	100

Anket çalışmasında narsistik kişilik envanteri ile birlikte katılımcılardan yanıtlaması talep edilen örgüt ile alakalı farklı ifadeler bulunmaktadır, bu ifadeler siyasi parti gençlik örgütleri mensupların örgüt ile alakalı öznel düşüncelerini tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir. Üyelerin örgüt oluşumunu değerlendirerek ifadeleri yanıtlaması SPSS analizleri için önem teşkil etmektedir. Tablo 6'yla anket çalışmasında üyelere sunulan formla yanıtlanması talep edilen ifadeler düzenlenmiştir. Katılımcıların düşüncelerini evet ya da hayır olarak işaretlemesi beklenmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü üzere katılımcılar örgüte üye olan bireylerin fazlalık ve azlık durumuyla kendi üyelik durumlarıyla anlamlı bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütündeki üye sayısı üyeliğinizi etkiler mi? Sorusuna nitelikli çoğunluk hayır yanıtı vermiştir görülmektedir ki katılımcıların bağlı bulunduğu örgüte katılım ve faaliyetlere uyma sebebi siyasi parti gençlik örgütünün üye sayısı değil farklı nedenlerdir. Örgütün başarı düzeyinin üye tarafından kendi üyeliğini olumlu veya olumsuz olarak etkileme ihtimali sorulduğunda üyeler bu soruya çoğunlukla Evet

yanıtını vermişlerdi, görülüyor ki üyeler desteklediği parti ve bununla birlikte bağlı bulunduğu gençlik örgütünün başarı düzeyini önemsemekte ve üyelikleriyle başarı halinde olumlu bir ilişki kurmaktadırlar. Diğer bir soruyla gençlik örgütü mensuplarının bağlı buldukları örgütün başkanı/liderinin beceri düzeyiyle kendi üyeliklerinin bir ilişkisinin olup olmadığı gözlenmeye çalışılmıştır. Katılımcılar ilgili soruya nitelikli çoğunlukla Evet yanıtı vermişlerdir, katılımcılara göre örgüt başkanının yönetim becerisi üyeliklerini etkilemektedir. Örgütün başkanının bir takım yetersizliklere sahip olması, üyelerce örgüte üyelik durumunu olumsuz etkilemektedir. Diğer bir soruyla üyelerden bağlı buldukları örgüt düzeyinde değil örgütün bağlı bulunduğu siyasi parti düzeyindeki soruya yanıt istenmiştir, soruyla siyasi partinin genel başkanı/liderinin yönetim becerisinin üyenin örgüte mensupluğunu etkileyip etkilenmeyeceği gözlenmiştir. Katılımcılar örgüt liderinin beceri düzeyinden daha çok siyasi parti genel lideri için evet yanıtını vermişlerdir. Siyasi parti genel başkanı/liderinin becerisi örgüt üyelerince diğer bütün anket sorularından daha çok olumlu (Evet) olarak işaretlenmiştir. Genel başkanın becerisi üyeler için çok önemlidir. Bu durum örgüte üyeliği etkileyen en önemli sebep olarak araştırmada dikkat çekmiştir. Tanımlayıcı analizlerle narsistik kişilik envanteri ölçeği ve diğer soru ifadeleri aracılığıyla oluşturulan anketle katılımcılardan alınan yanıtlar tablolaştırılarak listelenmiştir. Buradan hareketle elde edilen 324 kişilik veri setinde ilişkisi olduğu tahmin edilen tezlerin durumu için analizler gerçekleştirilmektedir.

3.6. Siyasi Parti Gençlik Örgütü Üyelerinin Demografik ve Partiye Dair Düşüncelerine Göre Bireysel Narsizm Düzeyinin İncelenmesi

Siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm ve boyutlarının düzeyi ile ilgili olarak yapılan analizler hipotezler çerçevesinde test edilerek tablolaştırılmıştır. Araştırma hipotezlerinin sınanması doğrultusunda anketlerdeki değişken sayıları göz önüne alınarak değişken sayılarının ikiyi geçmediği durumlarda bağımsız gruplar T-testi, değişken sayılarının ikiden fazla olduğu ve gruplar arası analiz yapma gereği görüldüğü durumlarda tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır.

Araştırmanın ilk hipotezi olan H1 hipotezi, siyasi parti gençlik örgütlerinde bireysel narsizm eğilimi görülmektedir olarak belirlenmiştir, buradan hareketle yapılan tanımlayıcı analiz sonuçlarına göre hiçbir değişken veya parti düzeyine indirgmeden tüm katılımcıları değerlendirdiğimizde toplam ortalama narsizm puanı 4.78 düzeyindedir. Bu değerlendirme parti veya değişken ayrımı gözetmeksizin tüm

katılımcılardan alınan verilerden hareketle gerçekleştirilmiştir. Narsistik kişilik envanterinde mümkün olan toplam narsizm düzeyi en yüksek 16 olarak belirlenmiştir. Test edilen hipotez doğrultusunda, tüm katılımcıların ortalama narsizm düzeyi 4,78 puanla düşük düzeyde bireysel narsizm eğiliminin siyasi partilerin gençlik örgütlerinde görüldüğü çıkarımı yapılmaktadır. Tanımlayıcı analiz sonuçları tablolaştırılmıştır.

Tablo 7
Bireysel Narsizm Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler Tablosu

	Maximum	Minimum	Ortalama	Standart S.
Toplam Narsizm	14	1	4,78	2,41
Üstünlük	3	0	1,07	0,84
Teşhircilik	3	0	0,71	0,85
Kendine Y.	3	0	0,56	0,82
Sömürücülük	3	1	1,41	0,48
Hak İddia E.	2	0	0,41	0,55
Otorite	2	0	0,62	0,71

Toplam narsizm düzeyi ile kastedilen katılımcıların vermiş olduğu yanıtlar istikametinde 6 adetten oluşan narsizm alt boyut ifadelerinin toplamıdır. 324 kişilik veri setinde toplam narsizm puanı maximum olarak 14, minimum olarak ise 1 puan olarak işaretlenmiştir. Narsizmin alt boyutlarından üstünlük, teşhircilik, kendine yeterlik, sömürücülük boyutlarında ölçek içinde 3'er soru, hak iddia etme ve otorite boyutlarından ise 2 soru sorulmuştur. Buradan hareketle katılımcıların alabileceği mümkün olan en yüksek puan 3, en düşük puan ise 0 olarak puanlanabilmektedir. Hak iddia etme ve otorite boyutlarından en yüksek 2 puan alınabilmektedir. 324 kişilik veri setinde alınan yanıtlar istikametinde üstünlük boyutunda maximum 3 minimum 0 puan alınmıştır. Üstünlük boyutunda katılımcılar ortalama 1,07 olarak puanlanmıştır. Katılımcılardan alınan yanıtlarla teşhircilik boyutunda maximum 3, minimum 0 puan alınmıştır. Teşhircilik boyutu katılımcılarda ortalama 0,71 olarak puanlanmıştır. Tablo 7'de listelenen en yüksek ortalama değer Sömürücülük olarak belirtilmektedir. Sömürücülük alt boyutunda maximum değer 3, minimum ise 1 olarak listelenmiştir. İlgili boyutta katılımcılar ortalama 1,41 olarak puanlanmıştır. Narsizmin alt boyutlarında ortalama değerler incelendiğinde otorite 0,62, hak iddia etme 0,41 son olarak kendine yeterlik ise 0,56 olarak puanlanmaktadır.

Tablo 6
Siyasi Parti ve K. Narsizm Levene Testi

Levene Testi	Df1	Df2	Sig.
1,605	3	319	,364

Tablo 8’de görüldüğü üzere Levene testine göre grupların varyansının homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 7
Siyasi Parti ve B. Narsizm ANOVA testi

Parti	N	Ort.	Std. Sapma	F	df	p	Scheffe Testi (MHP)	
							p	Ort. Fark
AKP	88	4,32	2,64	4,53	3	0,004	0,06	1,35
CHP	79	4,67	2,30				0,085	1,01
MHP	69	5,68	2,37					
DiĞER	87	4,64	2,12				0,063	1,03

H2 hipoteziyle siyasi partilerin gençlik örgütlerinde bireysel narsizm eğilimlerini tespit etmek amacıyla, katılımcılardan alınan verilerle tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Sakarya-Kocaeli illeri çerçevesinde MHP siyasi parti gençlik örgütleri ile diğer partiler arasında bireysel narsizm ve alt boyut puanları noktasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p = 0,004$).

ANOVA tablosuna baktığımızda anlamlılık düzeyi 0,004 olarak gözükmemektedir. Siyasi partilerin bireysel narsizm puanları arasında anlamlı bir fark vardır hipotezini (H2) kabul ederek, partilerin bireysel narsizm puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Görülmektedir ki MHP siyasi parti gençlik örgütleri üyeleri, diğer siyasi parti gençlik örgütü üyelerinden daha fazla bireysel narsizm puanına sahiptir (5,68).

Tablo 8
Siyasi Parti ve B. Narsizm Boyutlar Tablosu

B.Narsizm Alt Boyut	Siyasi Parti	N	Ort.	Std.Sap ma	Ort.Std.Ha tası	F	p
Otorite	AKP	88	,307	,532	,0561	0,84	,471
	CHP	79	,304	,462	,0525		
	MHP	69	,301	,551	,0667		
	DİĞER	87	,412	,627	,0667		
K. Yeterlik	AKP	88	,352	,54751	,05836	4,30	,005
	CHP	79	,620	,73909	,08315		
	MHP	69	,739	,79802	,09607		
	DİĞER	87	,586	,72420	,07764		
Üstünlük	AKP	88	1,02	,78751	,08395	1,07	,359
	CHP	79	,848	,81789	,09202		
	MHP	69	1,02	,80387	,09677		
	DİĞER	87	1,03	,70626	,07572		
Teşhircilik	AKP	88	1,3409	,69293	,07387	,810	,489
	CHP	79	1,4051	,77656	,08737		
	MHP	69	1,5217	,79721	,09597		
	DİĞER	87	1,4023	,65521	,07025		
Sömürücülük	AKP	88	,9886	1,02267	,10902	7,91	,000
	CHP	79	1,1772	,84367	,09492		
	MHP	69	1,4783	1,06562	,12829		
	DİĞER	87	,7586	,86220	,09244		
H. iddia etme	AKP	88	,3182	,59780	,06373	4,13	,007
	CHP	79	,3165	,54407	,06121		
	MHP	69	,6087	,64665	,07785		
	DİĞER	87	,4483	,56566	,06064		

MHP üyeleri narsizm toplam puanı ve narsizm alt boyutları istikametinde diğer partilerden daha yüksek narsizm puanı almakta ve çapraz tablolardan da görüldüğü üzere diğer partiler üzerinde, söz konusu partinin narsizm puanında anlamlı derecede yükseklik görülmektedir. MHP siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizmin hangi alt boyutunda yüksek puan aldığını araştırdığımızda otorite, üstünlük, teşhircilik boyutları hariç olmak üzere kendine yeterlik, sömürücülük ve hak iddia etme alt boyutlarından diğer partilere göre anlamlı seviyede daha yüksek puan almıştır.

Hipotezlerde yer alan diğer bir maddede (H3) parti gençlik örgütlerindeki katılımcıların cinsiyetleri ile bireysel narsizm puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu hipoteze konu yapılmıştır.

Tablo 9
Siyasi Parti Üyeleri ve Cinsiyet Levene Testi

Levene Testi	Df1	Df2	Sig.
1,605	3	319	,342

Tablo 11’ de görüldüğü üzere Levene testine göre grupların varyansının homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 10
Siyasi Parti Üyeleri Cinsiyet - B.narsizm T-test Tablosu

Bireysel Narsizm Düzeyi Cinsiyet	N	Ort.	Std.Sapma	t	df	p
Erkek	198	5,18	2,59	3,88	322	0,00
Kadın	126	4,16	1,92			

Yapılan bağımsız gruplar T-test analizine göre söz konusu hipotezi kabul etmek gerekmektedir. Tablo 12’den de görüldüğü üzere erkek üyelerin ortalama narsizm puanları ile kadın üyelerin ortalama narsizm puanları arasında farklılık bulunmaktadır. Erkek üyelerin ortalama narsizm puanları daha yüksek görülmektedir. Bağımsız gruplar T-test anlamlılık düzeyi 0,00 olarak görülmektedir. Bağlı bulunan hipotezi kabul ederek erkeklerin ortalama narsizm puanlarının kadınların narsizm puanlarından yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 11
Siyasi Parti Cinsiyet-B. Narsizm Boyutlar Tablosu

B.Narsizm Alt Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Std.Sapma	t	df	p
Otorite	Erkek	198	,3333	,58752	,000	322	1,000
	Kadın	126	,3333	,47329			
K.Yeterlik	Erkek	198	,6667	,76735	3,277	322	,001
	Kadın	126	,4048	,58211			
Üstünlük	Erkek	198	1,0960	,79074	3,370	322	,001
	Kadın	126	,8016	,72685			
Teşhircilik	Erkek	198	1,4091	,69758	,044	322	,965
	Kadın	126	1,4127	,77222			
Sömürücülük	Erkek	198	1,2121	1,04004	3,224	322	,001
	Kadın	126	,8571	,83632			
H. iddia etme	Erkek	198	,4697	,63453	2,017	322	,045
	Kadın	126	,3333	,52154			

Erkek üyelerin hangi narsizm alt boyutlarından kadınlara göre yüksek puan aldığına bakıldığında ayrı ayrı yapılan bağımsız gruplar T- testlerinde otorite ve teşhircilik boyutları hariç olmak üzere üstünlük, hak iddia etme, kendine yeterlik, üstünlük ve sömürücülük alt boyutlarından anlamlı seviyede yüksek puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 12
Yaş Değişkeni-B.narsizm Levene Tablosu

Levene Testi	Df2	Df1	Sig.
1,459	4	319	,214

Araştırmada yer alan diğer bir hipotez ile (H4) siyasi partilerin gençlik örgütlerine katılım gösteren üyelerin yaşları ile bireysel narsizm puanları arasında anlamlı bir fark vardır ifadesini test etmek amaçlanmıştır. Katılımcılardan alınan verilere tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Levene testinin homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 13
Yaş Değişkeni-B.narsizm Tek Yönlü ANOVA Testi

Üye Yaş	N	Ort.	Std. Sapma	F	df	p
18-24	135	4,83	2,70	2,69	2	0,069
25-34	153	4,93	2,22			
35 +	36	3,91	1,74			

Tek yönlü ANOVA analiz tablosundan da görüldüğü üzere hipotezin mevcut veriler ışığında reddedilmesi gerektiği görülmüştür. Test anlamlılık düzeyi $p=0,069$ olarak görülmektedir, hipotez reddedilmiştir.

Tablo 14
Eğitim Durumu- B.narsizm Levene Tablosu

Levene Testi	Df2	Df2	Sig.
2,236	3	320	,084

Siyasi partilerin gençlik örgütlerine katılan üyelerin eğitim durumu ve bireysel narsizm puanı arasında anlamlı bir farkın olduğu konu yapılmıştır (H5). Tablo 16'da Levene testine göre grupların varyansının homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 15
Eğitim Durumu ve B.Narsizm Tek Yönlü ANOVA Tablosu

Eğitim Durumu	N	Ort.	Std. Sapma	F	df	p	Scheffe Testi (Lise)	
							p	Ort. Fark
İlköğretim	32	3,16	1,64	3,39	3	0,018	0,46	2,21
Lise	42	5,38	1,92					
Üniversite	211	4,67	2,48				0,375	0,70
L.Üstü	39	5,25	2,40				0,997	0,12

Siyasi partilerin gençlik örgütlerine katılan üyelerin eğitim durumlarıyla bireysel narsizm puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu ile alakalı olarak, eğitim durumu ile bireysel narsizm düzeyleri arasında bir fark vardır hipotezini (H5) analizler doğrultusunda kabul etmek gerekmektedir. Görüldüğü üzere tek yönlü ANOVA test tablosunda anlamlılık puanı 0,018 çıkmaktadır, ($p = 0,018 < 0,050$) buna göre söz konusu hipotez kabul edilmiştir. Eğitim durumu ile bireysel narsizm puanı arasında bir fark bulunmaktadır. Bu ilişkinin hangi eğitim düzeyinde daha yüksek hangisinde daha alt seviyede olduğuna bakıldığında ilköğretim seviyesinde bireysel narsizm puanı diğer eğitim düzeylerine göre aşağıdadır. Lise (5,38) ve Lisansüstü (5,25) eğitim mezunları sırasıyla en yüksek ortalama bireysel narsizm puanına sahiptirler. Üniversite mezunları ilköğretim mezunlarından yüksek, lise ve yüksek lisans mezunlarından aşağıda bireysel narsizm puanı almıştır ve diğer eğitim düzeyine mezunlarına göre anlamlı derecede yüksek veya düşük değildir. Buna göre Lise ve Lisansüstü mezunları ilköğretim mezunlarından anlamlı derecede yüksek üniversite mezunlarından ise yüksek ortalama bireysel narsizm puanına sahiptir. Tablo 17'den de görüleceği üzere hipotez kabul

edilerek eğitim durumu ile bireysel narsizm arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür.

Tablo 16
Eğitim Durumu ve B.Narsizm Boyutlar Tablosu

B.Narsizm Alt Boyut	Eğitim D.	N	Ort.	Std.Sa pma	Ort.Std. Hatası	F	p
Otorite	İlköğretim	12	,0000	,00000	,00000	8,470	,000
	Lise	42	,2143	,41530	,06408		
	Üniversite	231	,3117	,54197	,03566		
	L.Üstü	39	,6923	,61361	,09826		
K.Yeterlik	İlköğretim	12	,0000	,00000	,00000	6,622	,000
	Lise	42	,6429	,61768	,09531		
	Üniversite	231	,5195	,67779	,04460		
	L.Üstü	39	,9231	,92863	,14870		
Üstünlük	İlköğretim	12	1,250	,96531	,27866	3,208	,023
	Lise	42	1,238	,95788	,14780		
	Üniversite	231	,9004	,71234	,04687		
	L.Üstü	39	1,102	,82062	,13140		
Teşhircilik	İlköğretim	12	1,166	,57735	,16667	11,40	,000
	Lise	42	1,928	,63985	,09873		
	Üniversite	231	1,385	,71842	,04727		
	L.Üstü	39	1,076	,62343	,09983		
Sömürücülük	İlköğretim	12	,7500	,45227	,13056	,850	,468
	Lise	42	1,000	,85540	,13199		
	Üniversite	231	1,077	1,0056	,0661		
	L.Üstü	39	1,230	1,0628	,17019		
H. iddia etme	İlköğretim	12	,0000	,00000	,00000	4,376	,005
	Lise	42	,3571	,48497	,07483		
	Üniversite	231	,4805	,63814	,04199		
	L.Üstü	39	,2308	,42683	,06835		

Anlamlı farklılık bulunan bireysel narsizm puanının hangi boyut/boyutlardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan tek yönlü ANOVA testlerinde sömürücülük boyutu hariç olmak üzere siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin diğer tüm boyutlarda anlamlı derecede yüksek narsizm puanı aldıkları görülmektedir.

Araştırmaya dâhil edilen diğer bir hipotez ile siyasi partilerin gençlik örgütlerine üye olan bireylerin örgütte buldukları yıl istikametinde bireysel narsistik düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Mevcut hipotez siyasi partilerin gençlik örgütlerinde örgüte katılım tarihi ile narsisizm boyutları arasında bir fark vardır şeklinde araştırmaya dâhil edilmiştir (H6).

Tablo 17
Örgütte Bulunma Yılı- B.Narsizm Levene Tablosu

Levene Testi	Df2	Df2	Sig.
2,091	4	319	,082

Tablo 19’da görüldüğü üzere Levene testine göre grupların varyansının homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 18
Örgütte Bulunma Yılı- B.narsizm Tek Yönlü ANOVA Tablosu

B.Yılı	N	Ort.	Std. Sapma	F	df	p	Scheffe Testi (4+)	
							p	Ort. Fark
0-1	237	4,95	2,38	7,13	2	0,001	0,84	0,22
2-3	48	3,60	2,10				0,006	1,57
4 ve ü.	39	5,17	2,55					

Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunun 0-1 yıl arasında örgütte bulunduğu anlaşılmaktadır. Hipotezden anlamlı bir sonuç elde etmek için diğer yıllar aralığında da katılım sayısının yüksek olması analizin geçerliliği ve evreni temsili açısından önemlidir, bu sebeple hipotezin zayıf noktası katılımcı verilerinin tek bir ifadeye toplanmış olmasıdır veriler ışığında analiz edildiğinde çıkan sonuçlar ile hipotez kabul edilmiştir. Tek yönlü ANOVA testi anlamlılık düzeyi 0,001 değerinin altındadır. Buna göre katılım tarihiyle bireysel narsizm düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Katılımcılardan 4 yıl ve üzeri örgütte bulunanlar 0-1 yıl örgütte bulunanlardan yüksek, 2-3 yıl arasında örgütte bulunanlardan anlamlı derecede yüksek narsizm puanı almışlardır.

Tablo 19
Örgütte Bulunma Yılı- B.narsizm Boyutlar Tablosu

B.Narsizm Alt Boyut	B.Yılı	N	Ort.	Std.Sa pma	Ort.Std. Hatası	F	p
Otorite	0-1	237	,3797	,55929	,03633	4,502	,012
	2-3	48	,1250	,48925	,07062		
	4++	39	,3077	,46757	,07487		
K.Yeterlik	0-1	237	,6203	,70055	,04551	2,869	,058
	2-3	48	,3750	,78889	,11387		
	4++	39	,4615	,64262	,10290		
Üstünlük	0-1	237	1,004	,78383	,05092	,550	,578
	2-3	48	,8750	,60582	,08744		
	4++	39	,9744	,93153	,14916		
Teşhircilik	0-1	237	1,443	,76047	,04940	,978	,377
	2-3	48	1,291	,58194	,08400		
	4++	39	1,359	,66835	,10702		
Sömürücülük	0-1	237	1,101	1,0033	,06517	5,961	,003
	2-3	48	,6875	,77614	,11203		
	4++	39	1,384	,93514	,14974		
H. iddia etme	0-1	237	,4051	,58626	,03808	6,291	,002
	2-3	48	,2500	,43759	,06316		
	4++	39	,6923	,73104	,11706		

Bireysel narsizmin alt boyutlarındaki anlamlı yüksekliklere bakıldığında 6 alt boyuttan teşhircilik ve üstünlük haricinde örgütte bulunma yılı itibariyle diğer tüm alt boyutlarda yüksek değer çıkararak toplam bireysel narsizm puanının yükselmesine sebebiyet vermektedir. Sonuçlar tablolştırılmıştır.

Tablo 20
Üye Sayısı- B. Narsizm Levene Tablosu

Levene Testi	Df2	Df2	Sig.
3,868	322	319	,052

Araştırmaya dâhil edilen diğer bir hipoteze göre siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin örgüte katılımında örgütün üye sayısının, örgüte katılmada etkili olduğu çalışmaya konu yapılmıştır. Buna göre yapılan Levene testine göre varyansın homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 21
Üye Sayısı- B. Narsizm Bağımsız Gruplar T-test Tablosu

Bireysel Narsizm Düzeyi Üye Sayısı Etkisi	N	Ort.	Std.Sapma	t	df	p
Evet	84	5,15	2,09	1,658	322	0,098
Hayır	240	4,65	2,49			

Araştırma kapsamında siyasi partilerin gençlik örgütlerine üye olan bireylere anket aracılığıyla mevcut durumda katılmış olduğunuz siyasi oluşumdaki üye sayısı katılıma etki etti mi? şeklindeki ifadeye yanıt aranmış; çoğunluk hayır olarak yanıtlamıştır. Araştırmaya konu olan hipotez (H7) ile üye sayısına göre katılım gösterenler ile üye sayısına göre katılım göstermeyenlerin bireysel narsizm düzeylerini analiz etmek amaçlanmıştır. Hipotezle bağımsız gruplar T- test analizine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Mevcut hipotez reddedilmiştir. Buna göre siyasi partilerin gençlik örgütlerine üye sayısına bağlı olarak katılım gösterenler ile göstermeyenler arasında bireysel narsizm düzeyi açısından anlamlı bir fark yoktur. Analiz sonuçları tablolandırılmıştır.

Tablo 22
Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm Levene Testi

Levene Testi	Df	Df2	Sig.
0,178	322	315	,673

H8 olarak araştırma kapsamına alınan hipoteze göre parti lider algısının üyelerin örgüte katılımında etkili olduğu ifade edilmektedir. Hipotez ile alakalı olarak yapılan Levene testinde varyansın homojen olarak dağıldığı görülmektedir.

Tablo 23
Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm T-Testi

Bireysel Narsizm Düzeyi Lider Algısı	N	Ort.	Std.Sapma	t	df	p
Evet	267	4,52	2,31	-4,32	322	0,000
Hayır	57	6,00	2,50			

Çalışmadaki son hipotez olarak sınıadığımız siyasi partilerin gençlik örgütlerindeki siyasi parti liderinin yönetim beceri durumuna göre örgüte katılım gösterenlerle göstermeyenler arasında bireysel narsizm eğilimi yönünden bir fark vardır ifadesini

kabul etmek gerekmektedir. Yapılan T-test analizi sonuçlarına göre anlamlılık değeri, 000 olarak görülmektedir. Buna göre siyasi partilerin gençlik örgütlerine parti genel başkanının yönetim becerisinin durumuna göre katılmayanların narsizm puanları daha yüksek çıkmıştır (6,00). Araştırmaya konu olan tüm hipotezlerden ayrı olarak mevcut hipotezde en yüksek narsizm puanı görülmesi söz konusu hipotezin araştırmaya katkısı açısından önemlidir. Analiz sonuçları tabloleştirilmiştir.

Tablo 24
Parti liderine Göre Katılım ve B.narsizm Boyutlar Tablosu

B.Narsizm Alt Boyut	Yanıt	N	Ort.	Std.Sa pma	Ort.Std. Hatası	t	p
Otorite	Evet	267	,3371	,54034	,03307	,267	,789
	Hayır	57	,3158	,57190	,07575		
K.Yeterlik	Evet	267	,5506	,72045	,04409	-,780	,436
	Hayır	57	,6316	,67166	,08896		
Üstünlük	Evet	267	,9101	,75055	,04593	-3,637	,000
	Hayır	57	1,315	,82717	,10956		
Teşhircilik	Evet	267	1,340	,70972	,04343	-3,814	,000
	Hayır	57	1,736	,72028	,09540		
Sömürücülük	Evet	267	1,000	,92582	,05666	-2,980	,003
	Hayır	57	1,421	1,1487	,15215		
H. iddia etme	Evet	267	,3820	,59140	,03619	-2,279	,023
	Hayır	57	,5789	,59604	,07895		

Bireysel narsizmin alt boyutlarındaki anlamlı yüksekliklere bakıldığında; 6 alt boyuttan otorite ve kendine yeterlik boyutları haricinde parti lider algısı itibariyle diğer tüm alt boyutlarda istatistikî açıdan anlamlı bir farkın olduğunu gösterir değer çıkararak toplam bireysel narsizm puanını yükselmiştir. Sonuçlar tabloleştirilmiştir.

Araştırma içerisindeki hipotezler SPSS test teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları söz konusu hipotezler çerçevesinde yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında tüm hipotezler ve kavramsal çerçevede bireysel narsizm bütünsel olarak yorumlanmaya çalışılmış, yorumların anlaşılabilmesi amacıyla tablolardan yararlanılmıştır. Araştırmalar kapsamında sınanan 8 hipotezin 2'si reddedilmekle birlikte 6'sı kabul edilmiştir. Kabul/Ret durumları ve sebepleri analizler ışığında ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 25
Hipotezlerin Kabul veya Ret Durumlarını Gösterir Tablo

Hipotezler	Kabul/Ret Durumu
H1-Siyasi Parti Gençlik Örgütlerinde Bireysel narsizm eğilimi görülmektedir.	Kabul
H2-Partiler Düzeyinde Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyeleri, Bireysel Narsizm Düzeyleri Açısından Farklılık Göstermektedir.	Kabul
H3-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Cinsiyetleri Açısından Farklılık Göstermektedir.	Kabul
H4-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Yaş Grupları Açısından Farklılık Göstermektedir.	Ret
H5-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Eğitim Durumları Açısından Farklılık Göstermektedir.	Kabul
H6-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Siyasi Partilere Üyelik Süreleri Açısından Farklılık Göstermektedir.	Kabul
H7-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Parti Üye Sayısı Açısından Değerlendirilmesi Farklılık Göstermektedir.	Ret
H8-Siyasi Partilerin Gençlik Örgütü Üyelerinin Bireysel Narsizm Düzeyleri Parti Lideri Değerlendirmesi Açısından Farklılık Göstermektedir.	Kabul

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile bireysel narsizm ve alt boyut düzeylerinin siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerindeki durumu incelenmiştir.

Uygulamada kullanılan ölçekte yer alan ifade ve sorulara verilen cevapların homojen olarak dağıldığı görülmektedir. Buradan hareketle katılımcıların ölçeği ve anket çalışmasındaki diğer soruları doğru şekilde algıladığı yorumu yapılabilmektedir. Anket çalışmasından elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde Sakarya ve Kocaeli ili sınırları içerisinde faaliyetlerini devam ettiren siyasi parti gençlik örgütü üyelerinin bireysel narsizm düzeyi ortalaması 4,78 olarak ölçülmüştür.

Sakarya ve Kocaeli illerindeki parti gençlik örgütlerinde, maximum 16 puan olarak belirlenen narsizm ölçeğinde 4,78 ortalama değeri, herhangi bir partiye indirgenmeden tüm katılımcılar değerlendirildiğinde düşük narsistik eğilimin olduğunu göstermektedir. Söz konusu bireysel narsizm puanı çoğunlukla üstünlük, sömürücülük ve teşhircilik alt boyutlarından kaynaklanmaktadır. Teşhircilik: dışa dönüklük, dürtüleri kontrol edememe, heyecan arama anlamına gelmektedir. Sömürücülük: isyankârlık, düşmanlık, başka bireylere karşı ilgi ve hoşgörü eksikliği, üstünlük ise diğer bireylerin aleyhine kendini yukarıda görmek, olarak değerlendirilmektedir. Siyasi partilerin gençlik örgütleri özelinde değerlendirilmesi gereken, toplumsal meselelerde tecrübe edildiği gibi siyasi arenadaki hasmane tutumlara söz konusu üç boyutun sebebiyet verme potansiyeli bulunmaktadır. Bununla birlikte maximum 16 puan alınabilen narsistik kişilik envanterinde 14 puan alan 8 kişi bulunmaktadır. Gençlik örgütlerine mensup üyelerin içerisinde bireysel narsistik eğilim gösteren kişilerin önemli karar mekanizmalarında yer almaları, siyasi partiler içerisinde problemlerin oluşmasına ve örgüt içerisindeki bireyleri olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir.

Bireysel narsizmin katılımcıların üye oldukları partiler düzeyinde analizinde en yüksek değeri uygulamanın gerçekleştirildiği illerde MHP gençlik örgütü üyeleri almıştır. Analizler sonucunda bu puan 5,68 olarak ölçülmüştür. Puanı sebebiyet veren narsistik alt boyut ise hak iddia etme, kendine yeterlik ve sömürücülük boyutları olarak belirlenmiş, siyasi partilerin gençlik örgütlerinde bireysel narsizmin anlamlı farklılıklarda görülebileceği sonucuna varılmıştır.

Üyelerin çoğunluğu erkek üyelere dir. Siyasi partilerin gençlik örgütlerinde erkek katılımcıların narsizm puanları 5,18 olarak ölçülmüştür. Bu sonuç kadınlardan anlamlı derecede yüksektir. Alt boyutlar düzeyinde ise teşhircilik ve otorite boyutları haricinde tüm boyutlarda erkekler kadınlarından anlamlı derecede yüksek narsizm puanı almaktadır.

Üyelerin yaşlarına göre yapılan değerlendirmede, bireysel narsizmle ilgili olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Eğitim düzeyine göre değerlendirildiğinde ise lise mezuniyetine sahip olan üyelerin diğer eğitim durumlarına göre anlamlı derecede bireysel narsizm değeri (5.38) aldıkları saptanmıştır. Lise mezuniyetine sahip üyeler kendine yeterlik ve sömürücülük boyutlarından diğerlerine nazaran daha yüksek seviyede narsizm puanı almışlardır.

Katılımcılardan alınan verilerin ışığında üyelerin çoğunluğu (237) siyasi partilerin gençlik örgütlerinde 1 yılını doldurmamıştır. Söz konusu üyeler diğer üyelerden anlamlı derecede yüksek narsizm puanı almışlardır (5,15). Gençlik örgütlerine yeni katılım gösteren üyelerin bireysel narsizm puanlarının bu seviyede olması parti içi ve partiler arası ilişkilerde problem teşkil etme unsuru olarak değerlendirilmeli, dikkate alınmalıdır.

Siyasi partilerin gençlik örgütü üyelerinin, örgütlerin üye sayılarına göre siyasi partilere katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte üye sayısına göre katılım gösterenler ile göstermeyenler arasında bireysel narsizm yönünden herhangi anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcılara üyesi bulunduğu örgütün parti liderine göre söz konusu örgüte üye olup olmadıkları ile ilgili bir soru yöneltilmiştir 324 kişilik değerlendirmede 267 kişi bu soruyu "evet lidere göre katılım gösteririm" yanıtını vermiştir. Verilen cevaplara göre lidere göre siyasi partinin gençlik örgütlerine üye olan kişilerin bireysel narsizm puanının, "lidere göre kayıt olmam" seçeneğini işaretleyenler ile arasında anlamlı seviyede farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre lidere ve onun başarılarına göre kayıt olmayanların bireysel narsizm puanı 6,00 olarak tespit edilmiştir. Lider endeksli olmayan ve her şartta örgütüne ya da onun görüşüne uygun davranmak suretiyle üye olan bireylerin diğerlerine göre yüksek seviyede narsizm puanı alması üyelerin üstünlük, teşhircilik, sömürücülük ve hak iddia etme alt boyutlarının yüksek seviyede olmasından kaynaklanmaktadır.

Ayşe İRMİŞ tarafından yöneticiler üzerine narsizm üzerine bir araştırma adlı çalışmada demografik değişkenler ile narsizmi oluşturan 6 boyut arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna varılmış, aynı sonuçların görüldüğü Barış ATAY'ın narsizmle ilgili çalışmalarına atıfta bulunulmuştur. Narsizmin demografik değişkenlere göre farklılık göstermesi anormal bir durum olarak ifade edilmiştir. Siyasi partiler üzerinde bu durum farklılaşmakta ve demografik değişkenlere göre de narsizm düzeyinde anlamlı farklılıkların görülebileceği sonucuna varılmaktadır.

Narsist bireylerin kendilerini oldukça önemli görme, başarılarını abartma, kendine hayran olma, güç ve başarı hayalleriyle fazlasıyla meşgul olma eleştirileri kaldıramama gibi özellikleri bulunmaktadır. Belirli bir sistematığı, hiyerarşisi bulunan örgütlerde narsistik özelliklerin, sistemin aksamasına sebebiyet verebileceği gibi etki alanında yer alan bireylere de olumsuz olarak yansıma ihtimali olacaktır. Özellikle yazılı ve görsel medyanın gündeminde yer alan her türlü siyasi malzemenin toplum bünyesinde olumlu veya olumsuz karşılığı bulunmakla birlikte bu karşıtlık kutuplaşmış kitlelere dahi sebebiyet verebilmektedir.

Analiz sonuçlarından ve mevcut değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere bireysel narsizm eğiliminin siyasi partilerin gençlik örgütlerinde görüldüğü, partiler arası değerlendirme, demografik özellikler ve örgütsel düşüncelere göre narsistik eğilim noktasında anlamlı düzeyde farklılıkların görülebileceği çıkarımı yapılmıştır. Üyelerin narsizmin alt boyutlarından çoğunlukla sömürücülük, üstünlük ve teşhircilik özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir.

1994, 2001-2005 arası ve 2013 tarihlerinde Amerikan psikoloji derneği tarafından yapılan Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı adlı araştırmalarda Amerika'da kolayda örneklem yöntemiyle seçilmiş 35000 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmalarda narsistik kişilik bozukluğunun 1994'te % 1 den daha düşük bir değerde görüldüğü 2001-2005 arasında ve 2013'de gerçekleştirilen araştırmalarda değer % 6,2 ye ulaştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre söz konusu oranın ilerleyen yıllarda artacağı beklenmekte ve narsistik kişilik bozukluğunun dikkate alınması gereken toplumsal bir problem olarak görülmesi gerektiği belirtilmektedir. Toplumda azalma eğilimi gösteren suç oranlarına vurgu yapılmakla birlikte gerçekleşen intihar saldırıları, seri katil vakalarında narsistik kişilik bozukluğunun tetikleyici rol oynayabileceği de ifade edilmektedir. Bireysel narsizmin görüldüğü örgütler ile diğer

örgütler, gruplar arasında özellikle söz konusu örgütlerin siyasi alanda ve bu sebeple kitleleri harekete geçirebilecek düzeyde olması konuyu, narsistik vakaların bireyselliğinden örgütsel mekanizmalara sirayeti noktasında önemli hale getirmektedir.

Narsistik durumların araştırılması, birey-örgüt-toplum düzeyinde etkileri bu etkilerin düzeyler arasında evrilmesi, kurumlar bünyesinde istihdamı sağlanan çalışanların durumu ve çoğaltılabilecek bir çok spesifik alanda araştırma konusu yapılmasının organizasyonlar bünyesinde ve toplumsal düzeyde fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın genişletilerek ulusal çapta çalışılması, değerlendirilmesi hem partiler hem de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı tüm fertler açısından önemlidir. Siyasi alan ülkemizde popüler aynı zamanda kitleleri harekete geçirebilecek potansiyele sahiptir. Bu sebeple partilerin en önemli organlarından sayılan gençlik örgütlerindeki mevcut çalışmanın geniş kapsam ve katılımcı sayılarında araştırılması sosyal bilimler araştırmacıları için bir sorumluluk, narsistik özellikler gösteren bireylerin tespiti, örgüte katılımı ve değerlemesi partiler nezdinde bir görev haline gelmelidir. Bu bakış açısının iki şehirde yapılan çalışma doğrultusunda yaşadığımız coğrafyadaki huzurun teminine katkı sağlayacağı ve siyasi arena ile toplumsal tabanda somut faydalara vesile olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Arkonaç, S. (1993). *Grup İlişkileri*. İstanbul: Alfa Basım Dağıtım.
- Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist: Örgütler, Liderler, Yöneticiler ve Astarlar*. İstanbul: Namar Yayınları.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma, Bir Davranış İncelemesi*, Ankara: Sevinç Matbaası.
- Boyraz, C. (2009). *Siyasi Partilerin Gençlik Teşkilatlarında Siyaset ve Demokratik Katılım*. İstanbul: TÜSES Yayınları.
- Bilgin, N. (1999). *Kolektif Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. Ankara: Aşına Kitaplar.
- Bilgin, N. (2008). *Pierre Nora'nın Bellek Yerlerinden Esinle Cumhuriyetin Bellekteki Etkileri* (5. baskı). İstanbul: Toplumsal Tarih.
- Bozkır, G. (1991). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Connerton, P. (1999). *Toplumlar Nasıl Anımsar?*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çam, E. (2009). *Siyaset Bilimine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.
- Doğan, B. (2012). *Örgüt Kültürü* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Freud, S. (1914). *Narsisizm Üzerine ve Scherber Vakası*. (M. Atakay, Çev.) (1. bs). İstanbul: Metis Yayınları.
- Fromm, E. (2004 a.). *Toplumsal Bilinçaltının Araştırılması*. (A. Arıtan, Çev.) İstanbul: Arıtan yayınları.
- Halbwachs, M. ([1941] 1992). *On Collective Memory*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Hasanoğlu, A. (2013). *İlişkilerin Günlük Hayatı* (s. 85). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- İlkay, E. (2002). *Cerrahpaşa Psikiyatri Çalışmaları*. 4326, 56.
- James M. (2006). *Narsistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları*. B. Açıl(Çev.). İstanbul: İstanbul Litera Yayınları.

- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaynak, T. (1995). *Organizasyonel Davranış ve Yönlendirilmesi*. İstanbul: Alfa Basım.
- Kernberg, O. (1975). *Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. M. Atakay(Çev.) (1. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kocacık, F. (1997). *Toplumbilim (Ders Notları)*.Sivas: C.Ü. Yayınları.
- Köroğlu, E. (1994). *DSM-IV: Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı*. E. Köroğlu(Çev.). Washington D.C: Amerikan Psikiyatri Birliği.
- Lacan, J. (1977). *Ecrits : Aselection* (2. bs, s. 32). New York: Norton.
- Lasch, C. (2006). *Narsizm Kültürü*. S. Öztürk & Ü. H. Yolsa(Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Masterson, J. (2006). *Narsistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları*. B. Açıl(Çev.). İstanbul: İstanbul Litera Yayınları.
- Misztal, B.A. (2003). *Theories of Social Remembering*. England: Open University.
- Nora, P. (2006). *Hafıza Mekânları*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Önver, E. (1993). *İşletme Örgütleri Açısından Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Özarpınar, Y. (1997). *Hafıza*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Özkalp, E. (2018). *Örgütsel Davranış*. İstanbul: Ekin Kitapevi.
- Şişman, M. (2002). *Örgütler ve Kültürler*. Ankara: Pegena yayınları.
- Tutar, H. (2016a). *İnsanlar ve Örgütler (Yönetim Söyleminin Sorunsallaştırılması)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tutar, H. (2016b). *Örgütsel Davranış (Örgüt Teorileri ve Çağdaş Yaklaşımlar Açısından)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Twenge, J. M.,Campbell, W. K. (2010). *Asrın Vebası: Narsisizm İleti*. Ö. Korkmaz(Çev.). İstanbul: Kaknüs yayınları.
- Winnicott, D. W. (1975). *Througt Pediacristto Pscho- Analyst*. New York: Basic Books.

Sürekli Yayınlar

- Akhtar, S. (1989). Narcissistic Personality Disorder Descriptive Features and Differential Diagnosis. *Psychiatr Clin North*, (12), 23.
- Ames, D.R., Rose, P., Anderson, C.P. (2006). The NPI-16 as a Short Measure of Narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450.
- Bogat, L. M., Eric, G., ve Benotsch, P. (2004). Feelings superior but Threatened: The Relationship of Narcissism to Social Comparison. *Basic and Applied Psychology*, 1(26), 35-42.
- Bolat, Y. (2016). Kavramsal Açısından Narsizm ve Eğitimde Narsistik Kişilik. *Journal of International Social Research*, 9(46), 482-482.
- Bourdieu, P. (1991). *Political Representation: Elements for a Theory of the Political Field*. P. Bourdieu, *Language and Symbolic Power*, Cambridge: Harvard University Press, 171-202.
- Brown, A. D. (1997). Narcissism, Identity and Legitimacy. *The Academy of Management Review*, 22, 643-686.
- Coser, L. A. (1992). The Revival of The Sociology Of Culture: The Case of Collective Memory. *Sociological Forum*, 7(2), 365-373.
- Çoban, H., İRMİŞ, A. (2018). Yöneticilerde Narsissizm Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim, İktisat ve İşletme Dergisi*, 14 (1), 123-145.
- Doğaner, İ. (1996). Narsistik Kişilik Bozukluğu. *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, 1(3), 45.
- Dorland, W. A. N. (1986). *The American Illustrated Medical Dictionary* (22. bs). Philadelphia: Saunders Company.
- Elliot, A. J., Trash, T. M. (2001). Narcissism and Motivation. *Psychological Inquiry*, 4(12), 217.
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and Measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, (52), 11-17.

- Golec de zavalala, A., Cichocka, A., Eidelsen, R. ve Jayawickreme, N. (2009), Collective Narcissism and its Social Consequences, *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 1074-1096.
- Golec de zavalala, A. (2011), Collective Narcissism and Intergroup Hostility: The Dark Side of In-Group Love, *Social and personality Psychology Compass*, 5, 309-320.
- Golec de zavalala, A., Cichocka, A. ve Golec, I.I. (2013), Collective Narcissism Moderates the Effect of In-Group Image Threat on Intergroup Hostility, *Journal of Personality and Social Psychology*, 1 (2), 16-21.
- Güngör, N.D., Selçuk, F.Ü. (2015), Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE-16) Türkçe Uyarlaması, Atılım Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Araştırma ve Eğitim Laboratuvarı-SEAL*, Mart, 2015.
- Kartopu, S. (2013). Narsisizmin Dindarlık Eğilimleriyle İlişkisi: Gümüşhane Üniversitesi Örneği, *The Journal of Academic Social Science Studies-JASS: International Journal of Social Science*, 6 (6), 625-649.
- Kemelgor, B. Ve Zurada, J. (2007). Who are the Difficult Employee Psychopathological Attributions of Their Co-workers. *Journal of Business & Economics Research*, 5(10), 47-62.
- Koç, H. (2009). Örgütsel Bağlılık ve Sadakat İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(8), 200-211.
- Kömürcü, D. (2014). Partili Olmak: Cumhuriyet Halk Partisi'nde Genç Üyelerin Siyasal Toplumsallaşma Süreçleri, *Alternatif Politika*, Cilt 6. Sayı 2.
- Macdoland, P. (2014). Narcissism in The Modern World, *Psychodynamic Practice: Individuals. Groups and Organisations*, 20(2), 144-153.
- Morf, C. ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling TheParadoxes of Narcissism: A Dynamic Self-Regulatory Processing Model. *Psychological Inquiry*, 4(12), 179.
- Müller, W. C. ve Sieberer, U. (2006). *Party Law*, Katz, R. S. & Crotty, W. (edt.), içinde *Handbook of Party Politics*. Londra: Sage Publications.
- Oğuz, T. (2016), Çağdaş Narkisisoslar: Facebook Kullanım Alışkanlıkları ve Narsissizm: *Selçuk İletişim*, 9 (2), 51-68.

- Olick, J.K. ve Robbins, J. (1998). Social Memory Studies: From Collective Memory to The Historical Sociology of Mnemonic Practices. *Annual Review of Sociology*, 24, 105–140.
- Ozan, E., Kırkpınar, E. ve Aydın, İ. (2008). Narsistik Kişilik Bozukluğu Gelişim Süreçleri ve Yaşamı. *Rchp*, 2.
- Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A. ve İcmeli, C. (2008). Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu İle Kişilik Bozuklukları Arasında İlişki. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, (8), 45.
- Raskin, R. ve Howard, T. (1988). A Principal-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of its Construct Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, (5), 54.
- Raskin, R. ve Hall, C.S. (1979). A Narcissistic Personality Inventory, *Psychological Reports*, 45, 590.
- Raskin, R. Ve Hall, C.S. (1981), The Narcissistic Personality Inventory: Alternate Form Reliability and Further Evidence of Construct Validity, *Journal of Personality Assessment*, 45, 159-162.
- Rozenblatt, S. (2002). *In Defence of Self: The relationship of Self- Esteem and Narcissism to Aggressive Behavior* (Psychology). Island University, USA.
- Sayar, K. (2003). Benlik; O Yakın Soru, O Uzak Ülke. *Bilge Adam*, (1), 1-11.
- Schwartz, B. (1991). Social Change And Collective Memory: The Democratization of George Washington. *American Sociological Review*, 56(2), 221–236.
- Seward, S.K. (2007). *Are Narcissists Bad For Relationships or are Relationships Bad For Narcissists?* Department of Psychology St. Francis Xavier University Narcissism And Relationships, Canada.
- Spencer, T. (2001). *Should We Call Them Human? Narcissistic Personality Disorder and Co-morbid Diagnoses*. Gale Encyclopedia Of Psychology. 2nd Ed. In Association With The Gale Group And Looksmart.
- Wallace, H. M. ve Baumeister, R. F. (2002). The Performance of Narcissists Rises and Falls With Percieved Opportunity For Glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5(82), 831.

Tezler

- Büyüküngör, A. (2016). *The Turkish Adaptation of the Pathological Narcissism Inventory (PNI)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji, İstanbul. (Tez referans no: 443331).
- Kızıltan, H.(2000). *Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Tez referans no: 176107).
- Yavuz, H. (2007). *Çalışanlarda Mobbing (Psikolojik Şiddet) Algısını Etkileyen Faktörler: SDÜ Tıp Fakültesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta. (Tez referans no: 204863).

Diğer Yayınlar

- Ak parti, (2016). *AK Parti Tüzüğü*. <https://www.akparti.org.tr/site/ak-parti/parti-tuzugu> adresinden elde edildi. (Erişim Tarihi: 20.12.2018)
- Chp, (2012). *CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği*. http://www.chp.org.tr/wp-content/uploads/2012/06/7genclik_kollari_yonetmeli.pdf adresinden elde edildi. (Erişim Tarihi: 17.12.2018)
- Eddy, B. (2018). *Are Narcissists and Sociopaths Increasing*. <https://www.psychologytoday.com/us/blog/5-types-people-who-can-ruin-your-life/201804/are-narcissists-and-sociopaths-increasing> adresinden elde edildi. (Erişim Tarihi: 11.12.2018)
- Jarret, C. (2017). *Kolektif narsisizm' insanı nasıl şekillendiriyor*. <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-39195615> adresinden elde edildi. (Erişim Tarihi: 13.12.2018)
- Kızıltan, H. (2006). *Narsisizm ve Psikopatolojisi*. İPM. <http://www.psikomitoloji.com/attachments/article/79/narsisizm.makalesi.pdf>. adresinden elde edildi. (Erişim Tarihi: 12.05.2019)

EKLER

EK 1: Anket Formu

ANKET

Bu anket “*Kolektif Narsizm ve Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerinde Bir Araştırma*” başlıklı yüksek lisans tezinin araştırma kısmıyla ilgilidir. Anketteki soruları cevaplandırırken maddelerden size en uygun olanı için, her bir cevap seçeneğinin yanındaki kutucuğa (x) işareti koyunuz. Cevaplarınızın olması gereken değil, var olan durumu yansıtması beklenmektedir.

Katkı ve ilginiz için teşekkür ederim.

ONUR ŞEN

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Hatice SARIALTIN

---

1. Cinsiyetiniz :

Erkek Bayan

2. Yaş grubunuz :

18-24 25-34 35-44 45-54 55 ve yukarısı

3. Öğrenim durumunuz :

İlköğretim Lise Üniversite Lisansüstü

4. Medeni durumunuz :

Evli Bekâr Boşanmış

5. Gelir durumunuz:

1600 den az 1601-3000 3001-4000 4001-5000 5000 üzeri

---

6. Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütünde bulunma yılınız:

0-1yıl 2-3 yıl 4-5 yıl 5 ve üzeri

7. Desteklediğiniz siyasi parti:

Akp Chp Mhp Diğer

8. Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütündeki üye sayısı üyeliğinizi etkiler mi?

Evet Hayır

9. Üyesi olduğunuz siyasi parti gençlik örgütünün genel başarısı üyeliğinizi etkiler mi?

Evet Hayır

10. Üyesi olduğunuz parti gençlik örgütü başkanı/liderinin yönetim becerisi üyeliğinizi etkiler mi?

Evet Hayır

11. Üyesi olduğunuz parti genel başkanı / liderinin yönetim becerisi üyeliğinizi etkiler mi?

Evet Hayır

Aşağıdaki sorular *Narsisistik Kişilik Envanterine* aittir. **Cümle çiftlerini** okuyun ve kendinizle ilgili duygu ve düşüncelerinizi nispeten doğru yansıtan **bir** ifadenin yanına çarpı (x) koyun. Herhangi ifadenin sizi tam olarak yansıtmadığını düşünebilirsiniz. Yine de size daha yakın olan hangisiyse onu işaretleyiniz

1. — İlgi merkezi olmaktan hakikaten de hoşlanırım.
— İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
2. — Çoğu insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
— Özel biri olduğumu düşünüyorum.
3. — Herkes hikâyelerimi dinlemekten hoşlanır.
— Bazen güzel hikâyeler anlatırım.
4. — Hak ettiğim saygıyı genellikle görürüm.
— Layık olduğum saygıyı elde etme konusunda ısrarcıyım.
5. — Emirlere uymaktan rahatsızlık duymam.
— İnsanlar üzerinde otorite sahibi olmaktan hoşlanırım.
6. — Büyük bir insan olacağım.
— Başarılı olacağımı umuyorum.
7. — İnsanlar söylediklerime kimi zaman inanır.
— İnsanları istediğim her şeye inandırabilirim.
8. — İnsanlardan çok şey beklerim.
— Başkaları için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
9. — İlgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
— Kalabalığa karışmayı tercih ederim.
10. — Ben de herkes gibi biriyim.
— Sıra dışı bir insanım.
11. — Ben her zaman ne yaptığımı bilirim.
— Bazen yaptıklarımın emin olamıyorum.
12. — İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.
— İnsanları manipüle etmek bana kolay gelir.
13. — Otorite olmanın benim için pek bir anlamı yoktur.
— İnsanlar daima otoritemi kabul ediyor görünürler.
14. — İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana devamlı bunu söylüyor.
— İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
15. — Gösterişçi olmamaya çalışırım.
— İmkân bulduğumda gösteriş yapmaya eğilimliyim.
16. — Diğer insanlara göre daha kabiliyetliyim.
— Başka insanlardan öğrenebileceğim çok şey var.

EK 2:Etik Kurulu Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/11/2018-E.14721

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : 61923333/050.99/
Konu : 06/27 Omur ŞEN

Sayın Omur ŞEN

İlgi : Omur ŞEN 26/10/2018 tarihli ve 0 sayılı yazı

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 07.11.2018 tarihli ve 06 sayılı toplantısında alınan "27" nolu karar örneği ekte sunulmuştur.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr. Arif BİLGİN
Etik Kurulu Başkanı

27. Omur ŞEN'in "Kollektif Narsizm ve Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerinde Bir Araştırma" başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda; Omur ŞEN'in "Kollektif Narsizm ve Siyasi Partilerin Gençlik Örgütlerinde Bir Araştırma" başlıklı çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

Evrakı Doğrulamak için : <http://193.140.253.232/envision.Sorgula/BelgeDogrulama.aspx?V=BE6L41L42>

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryuniversitesi@hs01.kep.tr
Tel:0264 293 30 00 Faks:0264 293 30 31
E-Posta :ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik AĢ :www.sakarya.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Onur ŞEN 30 Mayıs 1991 tarihinde Sakarya'da doğdu. 2015 yılında Mersin Üniversitesi İşletme Bilgi Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Üniversite döneminde Erasmus öğrenim programı ile Yunanistan'da Alexander Enstitüsü'nde 1 yıl eğitim aldı. 2016 yılında Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2017 yılında Sakarya Üniversitesi desteği ile Erasmus staj programı dahilinde Babylon Cultural Center firmasının Selanik ve Berlin Şubelerinde 5 ay planlama ve organizasyon bölümünde uzman yardımcısı pozisyonunda staj gördü. 2019 Yılı Temmuz ayında İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi ve Organizasyon alanında doktora kabul edildi. Çalışma hayatına İstanbul'da GNG Kurumsal Danışmanlık şirketinde devam etmektedir.

